

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Vuosikellon kehittäminen ympäristökasvatuk- sen toteuttamisen välineeksi

Ahola, Johanna
Riihinen, Rosa

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Vuosikellon kehittäminen ympäristökasvatuksen toteuttamisen välineeksi

Ahola Johanna, Riihinen Rosa
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2016

Ahola Johanna & Riihinen Rosa

Vuosikellon kehittäminen ympäristökasvatuksen toteuttamisen välineeksi

Vuosi 2016 Sivumäärä 64

Toiminnallisen opinnäytetyön päätavoitteena oli luoda lapsille mielekkäitä tapoja oppia ympäristöstä ja luonnosta sekä luoda jäsenelty ja johdonmukainen työväline ympäristökasvatuksen opettamiseen Seutulan päiväkodin kasvattajille. Opinnäytetyönä kehitettiin ympäristökasvatuksen vuosikello, jonka tarkoituksena on auttaa suunnittelemaan ja rytmittämään vuoden toimintoja sekä auttaa ennakoinnissa ja aikataulutuksessa. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntynyt ympäristökasvatuksen vuosikello päädyttiin tekemään taulukon muodossa kolmeen osaan jaettuna. Ensimmäisessä osassa on vuosikellotaulukko, toisessa osassa on aikaan sitomattomia vinkkejä ja kolmannessa osassa on ohjeistus vuosikellon toiminnoille. Kasvattajat voivat toiminnoista valita omalle ryhmälleen sopivia.

Ympäristökasvatuksen vuosikellon teoria rakentuu varhaiskasvatuksessa toteutettavan ympäristökasvatuksen ja kestävä kehityksen sekä lapsen osallisuuden ympärille. Ympäristökasvatuksen vuosikellon sisältöä koskevista toiveista keskusteltiin Seutulan päiväkodin kasvattajien kanssa sekä lähetettiin kyselylomake päiväkodin lasten vanhemmille. Teorian ja toiveiden pohjalta rakentui ympäristökasvatuksen vuosikellon alustava sisältö. Varsinaisen opinnäytetyön tuotoksen, ympäristökasvatuksen vuosikellon, lisäksi kokeiltiin yhtä vuosikellon syksyllä toteutettavaa osaa Seutulan päiväkodin esikoululaisten kanssa. Ympäristökasvatuksen vuosikellon osan kokeilusta saatiin havaintojen lisäksi päiväkodin kasvattajalta suullista sekä kirjallista palautetta. Niiden sekä koko vuosikellosta saatujen kasvattajien kirjallisten palautteiden pohjalta arvioitiin vuosikellon toimivuutta ja muokattiin vuosikello lopulliseen muotoonsa sekä todettiin vuosikello toimivaksi työvälineeksi. Vuosikellosta saatiin myös paikkaan sitoutumaton ja muokattavissa oleva, joten sitä voi hyödyntää työssään kuka tahansa alan varhaiskasvattaja.

Asiasanat: varhaiskasvatus, ympäristökasvatus, kestävä kehitys, lasten osallisuus, vuosikello

Ahola Johanna & Riihinen Rosa

Developing an annual clock as a tool for executing environmental education

Year	2016	Pages	64
------	------	-------	----

The main objective of this functional Bachelor's thesis was to establish meaningful ways for children to learn about the environment and nature and also to create a structured and coherent tool for the early childhood educators at Seutula's Kindergarten for teaching environmental education for. To achieve this the annual clock for environmental education was developed to help avoid duplication of the environmental education activities and to help in anticipating and scheduling. The result of this thesis was the annual clock for environmental education in the form of a table which includes three sections with the following structure: the annual clock table is in the first section, the second section has timeless tips and the third section is a guide for the clock's activities. In this way educators can select activities which are suitable for their own kindergarten group.

The annual clock for environmental education consists of environmental education theory, sustainable development and involvement of the child. The wishes about the content of the environmental education annual clock were discussed with the educators at Seutula's Kindergarten and a questionnaire was sent to the parents of the children in the kindergarten. The initial content of the annual clock of was then formulated on the basis of the theory and the parental wishes. In addition the segment of the clock which can be done in the autumn was tested with pre-schoolers at Seutula's Kindergarten. In addition the observations from the testing part, some oral and written feedback were also received from the educators and are included. The functionality of the clock was evaluated on the basis of the above mentioned feedback as well as the feedback received from the educators throughout the thesis process. Based upon all of the aforementioned evaluation, the final form of the annual clock was established and it was found to be a functional method in the kindergarten. Activities of the environmental education annual clock can be executed anywhere and it is customizable so anyone in the early education industry can use it in their work.

Keywords: early education, environmental education, sustainable development, involvement of children, annual clock

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet.....	8
	2.1 Opinnäytetyön tavoitteet.....	8
	2.2 Vuosikello välineenä ympäristökasvatuksen toteuttamisessa.....	9
3	Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa.....	10
	3.1 Ympäristökasvatuksen ja kestävä kehityksen määritelmät.....	11
	3.2 Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa.....	12
	3.2.1 Ekologisesti kestävä kehitys.....	13
	3.2.2 Taloudellisesti kestävä kehitys.....	14
	3.2.3 Sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys.....	14
	3.3 Lasten osallisuus ympäristökasvatuksessa.....	16
4	Ympäristökasvatuksen vuosikello.....	17
	4.1 Ympäristökasvatuksen vuosikellon ulottuvuudet.....	19
	4.1.1 Kokemuksellinen ulottuvuus.....	19
	4.1.2 Ekologinen ulottuvuus.....	21
	4.1.3 Taloudellinen ulottuvuus.....	22
	4.1.4 Sosiaalinen ja kulttuurillinen ulottuvuus.....	22
	4.1.5 Osallisuuden ulottuvuus.....	23
	4.2 Vuosikellon osan kokeilu - YK-viikko.....	24
	4.2.1 YK-viikon suunnitelma.....	24
	4.2.2 YK-viikon toteutus ja arviointi.....	26
	4.2.3 YK - viikon palaute.....	28
5	Ympäristökasvatuksen vuosikellon toimivuuden arviointi.....	29
6	Pohdinta ja johtopäätökset.....	31
7	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	33
	Lähteet.....	36
	Kuvat.....	37
	Liitteet.....	38

1 Johdanto

Jo lapsuudessa rakentuu perusta monille ympäristöön liittyville arvoille ja käsityksille. Ympäristöä tulisi ymmärtää sekä fyysisenä että sosiaalisena. Lapsi ottaa mallia ja saa vaikutteita erityisesti sosiaalisesta ympäristöstä. Monipuolinen fyysinen ympäristö tarjoaa lapsen motoriselle ja kognitiiviselle kehitykselle runsaasti haasteita ja mahdollisuuksia oppimiskokemuksiin. Ympäristön monimuotoisuus tulisikin nähdä rikkautena, jota opitaan arvostamaan ja vaalimaan. Ympäristökasvatuksen ja kestäväen kehityksen tarkoituksena on saada ymmärrystä ja arvostusta ympäristöllemme. Ympäristökasvatuksen aloittaminen jo varhaiskasvatuksessa on tärkeää, koska pienet lapset oppivat nopeasti ympäristövastuullisiksi, jos saavat siihen mallia ja perusteluita. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 11-12.)

Seutulan päiväkodissa toteutetaan hieman ympäristökasvatusta ja kestäväää kehitystä, hyödyntäen päiväkodin ympärillä olevaa luontoa. He tekevät muun muassa retkiä eri ympäristöissä, jolloin lapsi oppii luonnon monimuotoisuudesta. (Varhaiskasvatussuunnitelma, Seutulan toimintayksikkö 2013.) Päiväkodin kasvattajat esittivät meille toiveen, että kehittäisimme heille pedagogisen välineen, jonka avulla he voisivat toteuttaa ympäristökasvatusta jäsennellymmin ja johdonmukaisemmin sekä laajemmin. Tartumme haasteeseen kehittää heille työväline heidän toiveiden pohjalta ja omia vahvuuksiamme hyödyntäen.

Toiminnallisen opinnäytetyömme tuotoksena kehitämme Seutulan päiväkodin käyttöön monipuolisen ympäristökasvatuksen vuosikellon (Liite 1), jonka avulla päiväkodissa voi toteuttaa ympäristökasvatusta. Vuosikellon käytön tarkoituksena on auttaa suunnittelemaan ja rytmittämään vuoden toimintoja sekä auttaa ennakoinnissa ja aikataulutuksessa. Opinnäytetyömme aiheena on siis ympäristökasvatus ja kestävä kehitys sekä niiden toteuttaminen varhaiskasvatuksessa lapsia osallistaen. Tarkoituksenamme on, että vuosikellosta tulisi niin yleinen ja paikkaan sitoutumaton, että sen voisi ottaa käyttöön myös muissa päiväkodeissa.

Koemme ympäristökasvatuksen ja kestäväen kehityksen olevan tärkeitä ja ajankohtaisia aiheita lasten kanssa. Olemme oppineet opiskelujemme aikana hyödyntämään työssämme luovia toimintoja, kuten esimerkiksi kuvan käyttöä tai liikunnan soveltamista, joten uskomme siitä olevan hyötyä vuosikellon toimintoja suunniteltaessa. Olemme myös oppineet koulutuksessamme sen, kuinka tärkeää on osallistaa lapsia heti varhaiskasvatuksesta lähtien, jonka vuoksi osallisuus onkin yksi opinnäytetyömme kantavista teemoista. Toivomme, että opinnäytetyöstä olisi meille hyötyä myös tulevaisuudessa työskennellessämme lastentarhanopettajina.

Opinnäytetyön päätavoitteena on luoda lapsille mielekkäitä tapoja oppia ympäristöstä ja luonnosta, jotta heistä kasvaisi luontoa ja ympäristöä kunnioittavia kansalaisia. Lapsi oppii

parhaiten, kun häntä osallistetaan tekemään itse. Kun lasten toiveet otetaan huomioon, kokee lapsi, että hänen mielipiteillään on merkitystä. Lapsen saadessa kokemuksia luonnon ja ympäristön huolehtimisesta, oppii hän kunnioittamaan luontoa tulevaisuudessakin, joka on tärkeää nyky-yhteiskunnassamme. Omana oppimistavoitteenamme on oppia miten eri tavoin ympäristökasvatusta voi toteuttaa varhaiskasvatuksessa. Haluamme myös oppia kehittämistyöstä ja siihen liittyvistä osa-alueista.

Varsinaisen opinnäytetyömme tuotoksen, ympäristökasvatuksen vuosikellon (Liite 1), lisäksi ohjaamme yhden osan vuosikellosta Seutulan päiväkodin esikoululaisille, jotta pääsemme itse kokeilemaan vuosikellon toimivuutta lasten kanssa. Ympäristökasvatuksessa ja kestävässä kehityksessä on tärkeä ottaa huomioon kestävä kehityksen eri painotusalueet, jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys. Vuosikellon osan kokeilussa painottuu sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys. Suunnittelemme vuosikellon pohjalta YK-viikon, josta itse ohjaamme aloituksen maanantaina ja lopetuksen perjantaina. Viikon aihe painottuu monikulttuurisuuteen ja erilaisuuteen, jotka voivat näkyä päiväkodin arjessa muun muassa suvaitsevaisuutena ja eri kulttuureista tulevien keskinäisen vuorovaikutuksen edistämisenä (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 38). Raotamme tuokioissamme lapsille hieman sitä, kuinka paljon erilaisia maita, kulttuureita sekä ihmisiä on ja pyrimme sillä opettamaan lapsille erilaisuuden arvostamista ja mahdollisuuksia, joita monikulttuurisuus tuo.

Annamme suunnittelemamme alustavan vuosikellon Seutulan päiväkodin käyttöön syksyllä 2015 esiteltyämme sen päiväkodin kehittämispäivillä. Arvioimme vuosikellon toimivuutta lähettämällä vuoden 2016 alussa Seutulan päiväkodin kasvattajille kyselyn ympäristökasvatuksen vuosikellosta kokonaisuutena ja siitä, miten se on toiminut päiväkodissa. Sen lisäksi arvioimme vuosikelloa toimintatuokioiden pohjalta havaintojen sekä päiväkodin kasvattajilta saamamme palautteen perusteella. Palautteiden ja arviointien pohjalta muokkaamme vuosikellon loppuliseen muotoonsa. Näiden lisäksi pohdimme myös ympäristökasvatuksen vuosikellon eettisyyttä sekä luotettavuutta.

Ympäristökasvatuksen vuosikello löytyy opinnäytetyömme lopusta liitteenä (Liite 1). Sitä voi halutessaan hyödyntää kuka vain varhaiskasvatuksen työntekijä. Vuosikellon lisäksi liitteenä on tiedote ja kysely päiväkodin lasten vanhemmille ohjaustuokioistamme (Liite 2) sekä kyselypohja vuosikellon toimivuudesta (Liite 3). Näiden lisäksi liitteenä on myös YK-viikon ohjeistus (Liite 4), joka on suunniteltu YK-viikolle päiväkodin esikouluryhmän kasvattajille. Lukija voi perehtyä siihen tarkemmin liitteestä, koska emme kokeneet tarpeelliseksi avata sitä yksityiskohtaisesti raportissamme. Lopuksi liitteenä löytyy Vantaan kaupungin myöntämä tutkimuslupa (Liite 5).

2 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tehdään aina jokin konkreettinen tuotos, kuten esimerkiksi ohjeistus, tietopaketti, portfolio tai tapahtuma. Raportissa käsitellään tuotoksen valmiiksi saamiseen käytettyjä keinoja. (Vilka & Airaksinen 2003, 51) Kehitimme toiminnallisen opinnäytetyömme tuotokseksi Seutulan päiväkodille vuosikellon välineeksi, jota he voivat hyödyntää ympäristökasvatuksessaan. Raportissa avaamme tarkemmin opinnäytetyöprosessin ja keinot, jolla kehitimme ympäristökasvatuksen vuosikellon.

Teimme opinnäytetyön Seutulan päiväkodille heidän kasvattajajhenkilökunnan toiveiden pohjalta. Työelämän yhteistyökumppanimme on Seutulan päiväkodin johtaja Soile Granholm. Seutulan päiväkotij sijaitsee Vantaan Seutulassa metsän ja muun monipuolisen luonnon läheisyydessä. Seutulan päiväkodissa on kolme kokopäiväistä ryhmää, joista kaksi on 3-5 vuotiaille ja yksi 1-2 vuotiaille sekä esikouluryhmä joka sijaitsee eri rakennuksessa. Vuosikellon annoimme kaikkien Seutulan päiväkodin kasvattajien käyttöön ja sen osan kokeilun suoritimme Seutulan päiväkodin esikoululaisille.

Seutulan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa tuodaan esille päiväkodin lähialueen monipuolisuus ja mahdollisuus erilaisiin tapoihin hyödyntää ympäristöä leikkimisessä ja oppimisessä. Heillä siis on jo hieman tietoa siitä, miten lapsi oppii arvostamaan ja ymmärtämään luontoa ja sen lainalaisuuksia sekä sen tuomia mahdollisuuksia omakohtaisilla kokemuksilla. (Varhaiskasvatussuunnitelma, Seutulan toimintayksikkö 2013.) Päiväkodin kasvattajien toiveena oli kuitenkin, että kehittäisimme heille keinoja hyödyntää luontoa ja ympäristöä kasvatuksessa vieläkin monipuolisemmin ja laajemmin. Suunnittelimme siis johdonmukaisen välineen, jolla ottaa luonto ja lähiympäristö osaksi jokapäiväistä arkea. Aiheina toimisivat kestävä kehitys sekä ympäristökasvatus.

2.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Varhaiskasvatuksen perusteissa olevan luonnontieteellisen orientaation takia opinnäytetyömme tavoitteena on luoda ympäristökasvatuksen vuosikelloon lapsille mielekkäitä tapoja oppia ympäristöstä ja luonnosta. Orientaatio sanalla tarkoitetaan sitä, että lapsi orientoituu aihealueisiin, joita tulevaisuudessa opiskellaan koulussa. Havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla lapsi oppii luonnon ilmiöistä ja luonnontieteelliselle orientaatiolle onkin ominaista kokeellisen menetelmän käyttö. Lapsi, joka saa mahdollisuuden huolehtia ympäristöstään, oppii ottamaan ympäristön huomioon ja huolehtimaan siitä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 28-29.) Jotta opinnäytetyömme tukisi valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman keskeisiä sisältöjä, niin suunnitelimme ympäristökasvatuksen vuosikellon noudattaen luonnontieteellisen orientaatiota. Päästäksemme tavoitteeseen luoda lapsille mielekkäitä ta-

poja oppia luonnosta, tulee meidän kokeilla itse vuosikellon yhtä osaa, jotta saamme havain-
toja ja palautetta millaisia ympäristökasvatuksen tuokiot tulisivat olla, ollakseen lapsille sopi-
via ja mielekkäitä. Tämän kautta voimme peilata havaintoja muihin vuosikellon tuokioihin ja
muokata niistä ikäryhmälle mielekkäitä.

Tavoitteemme on myös toteuttaa opinnäytetyömme päiväkodin kasvattajien toiveiden mukai-
sesti. Heidän toiveena oli siis, että suunnittelisimme vuosikellon, jonka aihe olisi esimerkiksi
ympäristökasvatus. Tartuimme tähän aiheeseen ja lähdimme kehittämään Seutulan päiväko-
din varhaiskasvattajien käyttöön ympäristökasvatuksen vuosikelloa. Tavoitteenamme on luoda
vuosikellosta sellainen, että muutkin päiväkodit pystyisivät hyödyntämään sitä eikä se olisi
mihinkään tiettyyn paikkaan sidottu. Ympäristökasvatuksen vuosikellon tulisi olla mahdollisim-
man monipuolinen, jotta jokainen löytää sieltä jotain, mitä voi omassa päiväkodissaan toteut-
taa. Päästäksemme näihin tavoitteisiin tulee meidän ottaa vuosikellon suunnittelussa kasvat-
tajien toiveet huomioon ja tehdä vuosikello myös teorian pohjalta, jotta se on oikeanlaista
ympäristökasvatusta. Saadaksemme vuosikellosta muihinkin päiväkoteihin sopivan, tulee mei-
dän luoda vuosikellosta niin monipuolinen, että siitä löytyy sopivia tehtäviä myös vaikka kau-
pungissa sijaitseviin päiväkoteihin. Lisäksi mitkään tehtävät eivät saa olla mihinkään tiettyyn
paikkaan sidottuja, kuten vierailut vain johonkin tiettyyn Seutulan päiväkodin läheisyydessä
olevaan paikkaan.

Henkilökohtaisena tavoitteenamme on oppia ympäristökasvatuksesta varhaiskasvatuksessa tu-
levaisuuden lastentarhanopettajan ammattia ajatellen. Toivomme saavamme vuosikellosta
myös itsellemme hyvän työvälineen tulevaan työhön. Lisäksi haluamme oppia kehittämis-
työstä ja sen prosesseista, kuten siitä mitä kaikkea tulee ottaa huomioon kehittäessä uutta
työvälinettä päiväkotien käyttöön. Tähän päästäksemme meidän tulee perehtyä ympäristökas-
vatuksen teoriaan sekä siihen miten sitä voi toteuttaa päiväkodissa ja rakentaa vuosikello nii-
den pohjalta myös välineeksi itselle. Kehittämistyöstä opimme opinnäytetyömme prosessin
aikana.

2.2 Vuosikello välineenä ympäristökasvatuksen toteuttamisessa

Valitsimme ympäristökasvatuksen työvälineeksi vuosikellon, koska se auttaa suunnittelemaan
ja rytmittämään vuoden toimintoja ja se samalla auttaa huolehtimaan, että kaikki toiminnot
tulevat tehtyä vuoden aikana sopivassa järjestyksessä. Vuosikellon käyttäjän ei siis tarvitse
huolehtia, että jokin asia unohtuisi tehdä oikeaan aikaan kun vain seuraa vuosikelloa. Sitä voi
painottaa eri ympäristöissä eri asioihin kuten esimerkiksi vuosikellosta voi nähdä yrityksen
vuoden tapahtumat kuukausittain tai koulussa eri kuukausina opetettavat liikunnanopetukset
tai esimerkiksi matematiikan opetukset. Vuosikellon avulla siis ennakoidaan mikä on tulossa,

jottei mitään tule yllätyksenä. Sitä on tärkeä ylläpitää ja päivittää jatkuvasti, jos huomataan, ettei jokin asia toimi tai ajoitukset eivät mene kohdilleen. (Vuosikellon tarkoitus 2013.)

Kokemustemme mukaan vuosikelloa toimintamallina käytetään myös varhaiskasvatuksessa, koska siihen pystyy aikatauluttamaan tapahtumat aina kustakin aihealueesta. Sen ei aina tarvitse olla kellon muotoinen, vaan se voi olla myös esimerkiksi taulukkomuodossa riippuen käyttötarkoituksesta ja käyttäjästä. Uskomme, että vuosikello on hyvä väline myös ympäristökasvatuksen toteuttamisessa, jotta kaikki toiminnot tulee huomioitua vuodessa oikeina aikoinaan.

3 Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa

Tässä kappaleessa esittelemme teoriaa, jonka pohjalta olemme rakentaneet ympäristökasvatuksen vuosikellon. Avaamme hieman varhaiskasvatusta sekä varhaiskasvatussuunnitelmassa määriteltyä luonnontieteellisestä orientaatiota. Kerromme myös tarkemmin ympäristökasvatuksesta ja kestävästä kehityksestä sekä siitä, miten ne ilmenevät varhaiskasvatuksessa. Lopussa avaamme myös lasten osallisuutta, joka on yksi tärkeä teema koko ympäristökasvatuksen vuosikellon sisällössä.

Varhaiskasvatus on kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Se on myös pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasa-arvoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Alle kouluikäisistä lapsista jokaisella on oikeus saada varhaiskasvatusta ja vanhemmat päättävät osallistuuko lapsi siihen. Varhaiskasvatuksen järjestämisen muotoja ovat muun muassa päiväkodit, perhepäivähoito, vuorohoito sekä esiopetus. Varhaiskasvatusta järjestävät niin kunnat kuin yksityisetkin toimijat, seurakunnat ja järjestöt. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; Opetus- ja kulttuuriministeriö.)

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on määritelty, että keskeiset sisällöt lapsen varhaiskasvatuksessa rakentuvat matemaattisen, luonnontieteellisen, historiallis-yhteiskunnallisen, esteettisen, eettisen ja uskonnollis-katsomuksellisen orientaation muodostaman kokonaisuuden varaan. Luonnontieteellinen orientaatio on siis yksi keskeinen sisältö varhaiskasvatuksessa muiden orientaatioiden ohessa. Orientaatioiden tarkoituksena ei ole vain oppiaineiden sisältöjen opiskelu vaan valmiuksien ja välineiden hankinnan aloittaminen, joiden avulla lapsi vähitellen pystyy perehtymään ja ymmärtämään ympäröivän maailman monimuotoisuutta ja ilmiöitä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26.)

Luonnontieteelliselle orientaatiolle on ominaista kokeellisen menetelmän käyttö, kun lapsi tutustuu havainnoimalla ja kokeilemalla elollisen luonnon ilmiöihin. Tässäkin orientaatiossa

aiheet ovat lapsen lähiympäristössä sisällä ja ulkona. Luonnontieteellisessä orientaatiossa perehdytään syy-seuraustyyppisiin vaikutteisiin ja näiden kautta lapsi oppii vähitellen luonnon ilmiöistä ja niihin vaikuttavista tekijöistä. Luonnontieteellisellä orientaatiolla on yhteydet ympäristö- ja luonnontiedon sisältöalueiden lisäksi myös terveyden sekä fyysisen ja motorisen kehityksen sisältöalueisiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 28.)

Käyttämällä orientaatio käsitettä korostetaan sitä, että niihin kuuluvien sisältöjen valinta ja muokkaus on aina ympäristö- ja tilannesidonnaista. Kasvattajilla tulee siis olla tarpeellinen tieto lapsen kehitysvaiheesta sekä ympäristön mahdollisuuksista ja olosuhteista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26.) Koska varhaiskasvatuksen keskeinen osa on luonnontieteellinen orientaatio, on varhaiskasvatuksessa tärkeä toteuttaa ympäristökasvatusta ja opettaa kestävä kehitystä. Seuraavaksi avaamme tarkemmin mitä ovat ympäristökasvatus ja kestävä kehitys ja miten niitä voi toteuttaa varhaiskasvatuksessa ja lasta osallistaen.

3.1 Ympäristökasvatuksen ja kestävä kehityksen määritelmät

Ympäristökasvatus määritellään usein kasvatukseksi, jonka avulla pyritään saamaan ihmisten asenteet ympäristömyönteisiksi sekä tiedostamaan riippuvuutensa ympäristöstään. Suomessa Ympäristökasvatusseura määrittelee ympäristökasvatuksen toiminnaksi, joka tukee elinikäistä oppimista siten, että ihmisten ja yhteisöjen taidot, tiedot, arvot ja toimintatavat muuttuvat kestävä kehitystä tukeviksi. Ympäristökasvatuksella halutaan antaa kaikille mahdollisuus oppia asioita, jotka parantavat ja suojelevat fyysistä ja sosiaalista ympäristöä. Ihmiset tulee saada sitoutumaan tähän aktiivisesti, jotta ympäristöongelmat saadaan ratkaistua. Ympäristökasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi pitäisikin jo varhaislapsuudessa saada kokemuksia ja tietoa erilaisista ympäristöistä sekä oppia taitoja ympäristön huolehtimisesta. Ympäristökasvatuksen pohja luodaan jo varhaislapsuudessa, mutta oppimista pitää tapahtua läpi koko elämän. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 20-21; Mitä ympäristökasvatus on? 2014.)

Ympäristökasvatusta ja kestävä kehityksen kasvatusta käytetään usein rinnakkaisina käsitteinä. Täysin yksiselitteistä tai yleistä määritelmää kestävälle kehitykselle ei kuitenkaan ole. Siihen vaikuttaa se, mistä näkökulmasta sitä katsoo, riippuen siitä millaisessa suhteessa luonto, yhteiskunta ja talous katsotaan olevan toisiinsa nähden. Yhtä mieltä ollaan kuitenkin siitä, että kestävä kehityksen tarkoituksena on säilyttää maapallon elinkelpoisuus myös tulevaisuudessa ja se määritelläänkin Brundtlandin Yhteinen tulevaisuutemme - raportissa ”kehitykseksi, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa”. Kestävä kehityksen määritelmässä on otettu esille myös taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurillisen kestävyuden osa-alueet. Ihmisten koulutusta

korostetaan tärkeänä osana kestävän kehityksen mahdollistamista ja sillä tavoitellaan globaalia ymmärrystä yhdestä asuin kelpoisesta maapallosta ja sen elinkelpoisuuteen vaikuttaa kaikkien tekemiset. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 22; Parikka-Nihti 2011, 12.)

Kestävän kehityksen malli tuokin perinteiseen ympäristökasvatukseen mukaan vahvemman osallistavan, sosiaalisen ja yhteiskunnallisen näkökulman. Ympäristökasvatuksen tarkoitus on parantaa kansalaisten osallistumismahdollisuuksia, ympäristötietoisuutta sekä kestävän kehityksen edistämistä. Suomen ympäristökasvatusseuran mukaan siis ympäristökasvatuksen sekä kestävän kehityksen käsitteet ovat rinnakkaisia ja niiden tavoitteet ovat samat, mutta ne eroavat painoituksiltaan. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 22; Mitä ympäristökasvatus on? 2014.)

3.2 Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa

Ympäristökasvatusta hyödynnetään varhaiskasvatuksessa, sillä myös varhaiskasvattajien vastuulla on kestävästä tulevaisuudesta ja ympäristöstä huolehtiminen. Kasvattajilla tulee siis olla valmiuksia huolehtia niin lasten, perheiden kuin luonnonkin hyvinvoinnista. Pienten lasten ympäristökasvatuksessa on merkittävä sija kokemuksellisuudella. Päiväkodeissa ympäristökasvatus esiintyy muun muassa retkinä erilaisissa maastoissa, joissa havainnoidaan ympäristöä kaikin aistein. Monipuoliset luontokokemukset auttavat luomaan pohjan syvälle luontosuhteelle ja ympäristövastuulle. Päiväkodit voivat toteuttaa ympäristökasvatusta myös pihallaan istuttamalla esimerkiksi kasvimaan, jonka kautta opitaan ymmärtämään luonnon prosesseja. Varhaiskasvatuksesta lähtien on hyvä alkaa opetella myös jätteiden lajittelua. On olemassa ympäristökasvatuspainotteisia päiväkoteja, joissa kaikki toiminta saattaa tapahtua ulkona, jolloin luonnossa syödään, leikitään, opitaan ja nukutaan jopa päiväunet. (Ympäristökasvatus; Parikka-Nihti 2011, 13.)

Ympäristöasenteita tutkittaessa on huomattu lapsuuden myönteisten ympäristökokemusten ja aikuisiän ympäristöstä huolehtimisen kanssa yhteyksiä. Varhaislapsuuden ympäristökasvatuksessa painottuu ympäristössä ja sen puolesta toimiminen enemmän kuin tiedot ympäristöstä. Toisaalta taas toiminta ja kokemukset ympäristössä lisäävät lapsen kiinnostusta ja tiedonhalua. Oppiminen ja kasvatus ympäristössä haastavat kasvattajan pohtimaan millaisissa ympäristöissä lapsen kasvu ja kehitys päiväkotiaikana tapahtuu. Myös se, että on leikkinyt lapsuudessa luonnonmukaisessa ympäristössä, eikä vain päiväkodin pihalla tai muualla rakennetuilla alueilla, vaikuttaa ympäristömyönteisiin arvoihin myöhemmällä iällä. Monipuolisemmat alueet antavat eri aisteille virikkeitä ja tukevat lapsen monipuolista kehitystä. Lapsen luovuutta herättelevät ympäristön mahdollistamat erilaiset materiaalit, leikit, ilmiöt ja niiden ihmettely sekä erilaiset kokeilut, esimerkiksi veden virtauksista. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 25-26.)

Lasten ympäristöstä oppiminen ei tarkoita sitä, että heidän ajatukset kuormitetaan ympäristöongelmilla, vaan tärkeää on, että lapsella on mahdollisuus empatian kokemuksiin sekä kehittää ympäristöstä huolehtimiskykyä. Empatiakykyyn vaikuttaa esimerkiksi lapsen mahdollisuudet auttaa tai hoivata eläimiä. Päiväkodissa voi muun muassa ruokkia talvilintuja tai mato-kompostoria. Lapsen luontaiset kiinnostuksen kohteet, kuten vuodenaikojen vaihtelut tarjoavat mahdollisuuksia projekteihin ja ympäristöstä oppimiseen. Omakohtaisella kokemuksilla on suuri merkitys ympäristöstä oppimiselle. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 26.)

Varhaislapsuudessa oppiminen on vahvasti sidoksissa mallista oppimiseen. Ympäristöystävälliset tavat ja mallit esimerkiksi roskien lajittelusta ja energiansäästöstä ovat tärkeitä. Onkin tärkeää, että koko varhaiskasvatusyksikkö olisi sitoutunut noudattamaan yhdessä sovittuja toimintatapoja ympäristön hyväksi. Myös lasten kotona vanhempia on hyvä haastaa yhteisiin toimiin ja pohdintoihin, jotta toimintatavat siirtyvät myös koteihin. Lapset tarvitsevat siis tietoa ja taitoa ympäristöstä huolehtimiseen, mutta myös omakohtaisia kokemuksia ympäristöstä ja toiminnan mahdollisuuksista siellä. Lapsen osallisuuden kokemus vahvistaa eli kokemus siitä, että hänenkin tekemisensä vaikuttaa, vahvistaa ympäristölle myönteisiä tekoja myöhemmin. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 26-27.)

Usein ei ajatella, että kaikille mahdollisena lapsen oikeutena varhaiskasvatus on jo itsessään kestävä kehitys, sillä varhaiskasvatuksen panostaminen säästää tulevaisuudessa. Se tukee perheitä ja ennaltaehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatus luo perustan elinikäiselle kasvulle ja oppimiselle, yhteiskuntaan integroitumiselle ja sitä kautta myös työllistymiselle. Lapsuuden varhaisvuodet ovat kehityksen kannalta määrävimmät. Silloin luodaan perusta toimintatavoille ja ajattelumalleille sekä itsetunnolle ja tunne-elämälle. Varhaiskasvatus toimii siis kestävä tulevaisuuden rakennuspilareina ja siksi sen on tärkeää olla laadukasta. (Parikka-Nihti 2011, 15.)

3.2.1 Ekologisesti kestävä kehitys

Ekologisesti kestävä kehitys on ollut varhaiskasvatuksessa perinteisin ja näkyvin kestävä kehityksen näkökulma. Se pyrkii turvaamaan luonnon monimuotoisuutta, mutta haasteena on ilmastonmuutoksen hidastaminen (Cantell 2004, 24). Samalla ekologisesti kestävä kehitys on myös ympäristöön joutuvien haitallisten aineiden tai päästöjen vähentämistä ja ympäristön tilan parantamista kaikin puolin. Kasvatuksen näkökulmasta ekologinen kestävä kehitys on huolehtimista, arvostusta, rakkautta ja välittämistä luontoa, lähiympäristöämme ja toisiamme kohtaan. Lapselle tulee antaa mahdollisuus ihaila yhdessä aikuisen kanssa luonnon pieniä ihmeitä, kuten vaikka muurahaisten liikeitä. Lapsen tulee myös saada kokemuksia luonnon ihmeistä, joita hän voi omalla toiminnallaan varjella. (Parikka-Nihti 2011, 18-19; Parikka-Nihti & Suomela 2014, 44.)

Lapsen kanssa on hyvä kasvatuksen yhteydessä pohtia ekologisesti kestävää toimintaa, kuten sitä, voiko toinen lapsi käyttää jotain ylijäänyttä askartelumateriaalia vai heitetäänkö se pois tai otettaisiinko askartelussa käyttöön esimerkiksi luonnon- tai kierrätysmateriaalit. Tämän kautta voi miettiä myös sitä, mitä luonnosta saa käyttää ja mitä ei. Lapsen ohjaaminen ekologisteen ajatteluun tapahtuu myös kun lapsi pääsee tutustumaan lähiympäristöön ja luontoon. Roskaamisen ongelmat voidaan ottaa esille retkeillä ja eväiden pakkaamista tutkimalla sekä huolehtimalla niiden ekologisuudesta ja mahdollisimman vähäistä roskien tuottamisesta. Retkillä lapsi saa iloa myös luonnosta ja arvostusta lähiluontoon. Päiväkodissa oikeanlaisen kestävä kehityksen työn kautta lapsi voi saada oikeanlaisen mallin veden, luonnonvarojen ja energian säästämisestä. (Parikka-Nihti 2011, 19-20.)

3.2.2 Taloudellisesti kestävä kehitys

Taloudellisesti kestävä kehityksen pyrkimyksenä on tasapainoinen kasvu, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai luonnonvarojen hävittämiseen. Se edellyttää palvelujen ja tuotteiden tuottamista niin, että ympäristöä ei rasiteta. (Cantell 2004, 24.) Taloudellisesti kestävä kehitys voi olla haastavaa selittää lapselle, mutta lapsi oppii mallista ja kasvaa erilaisten arvojen maailmassa sekä lukee tätä maailmaa aikuisen toiminnan avulla. Esimerkillä, toiminnalla ja puheella annamme malleja lapselle esimerkiksi siitä, miksi valot tulee sammuttaa huoneesta poistuessa. Vanhemman lapsen kanssa on helpompi keskustelemalla käydä läpi näitä asioita ja perustella niitä. Esimerkiksi siitä, miten leluja kohdellaan ja miksi on tärkeää pidentää lelujen ja muidenkin tavaroiden ikää. Myös vanhemmat voidaan haastaa tähän mukaan puhumalla siitä, mikä on riittävä määrä lapsen leluille ja muulle materiaalille. Voisiko lasta kannustaa mielikuvitusleikkiin ilman leluja tai voisiko järjestää lelujen vaihtotoreja tai leluttomia kuukausia. (Parikka-Nihti 2011, 21.)

Päiväkodeilla on monia mahdollisuuksia kannustaa lasta ja lapsen kautta perhettä uusiokäyttöön, kuten lelujen tai kirjojen korjaamiseen sekä vaatteiden kierrätykseen. Voidaan tehdä retkiä kaatopaikalle ja herättää ymmärrystä siihen, miten paljon jätettä maapallollemme kertyy ja miksi tarvikkeiden eliniästä olisi hyvä huolehtia paremmin. Esikouluopetuksessa voidaan haastaa lapsia jo enemmän ja tutkia ekologista jalanjälkeä konkreettisten esimerkkien avulla. Taloudellisesti kestävä kehitystä on myös jo itse kasvatusta sekä koulutusta ja taloudellisia päätöksiä tehtäessä tulisi huomioida aina niiden kestävyys. Lyhytaikaista hyötyä tavoitellessa säästöpäätökset usein kostaavat jälkikäteen jopa syrjäytymisenä ja tuen tarpeen kasvuna. (Parikka-Nihti 2011, 21-22; Parikka-Nihti & Suomela 2014, 44.)

3.2.3 Sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys

Sosiaalisesti kestävä kehitys pyrkii hyvinvoinnin edellytyksien siirtymiseen sukupolvelta toiselle. Kulttuurisesti kestävä kehitys vahvistaa erilaisten kulttuuristen ryhmien identiteettiä, joihin voimme vaikuttaa vaalimalla omia perinteitämme, maisemaa ja luontoamme. (Cantell 2004, 25.) Sosiaalisesti kestävässä varhaiskasvatuksessa painottuvat yhteistyö, vuorovaikutustaidot, toisen ihmisen huomioon ottaminen, hyvät tavat, elämönhallinnan taidot, vastuunotto ja lapsen osallisuus. Lapsen elämässä sosiaalisesti kestävä kehityksen kannalta tärkeitä ja edistäviä ovat turvalliset ja pysyvät ihmissuhteet, yhdessä tekeminen, yhteinen vastuu asioista, sekä turvattu kasvuympäristö. Tämä sosiaalisesti kestävä kehitys haastaakin varhaiskasvattajat pohtimaan oppimisympäristön merkitystä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen alustana. Oppimisympäristöä on hyvä laajentaa lisäksi lähiympäristöön ja laajemmin lapsen kotikuntaankin. Sosiaalisesti kestävä kehityksen kasvatuksen mukaan liittyminen ympäröivään yhteiskuntaan kuuluu kaikkeen oppimiseen ja kasvamiseen. Hyvin suunniteltu oppimisympäristö haastaa lapsen leikkimään, liikkumaan, kokeilemaan sekä ilmaisemaan itseään. Tällöin kasvu, kehitys ja oppiminen voi tapahtua kokemusten ja elämysten kautta vuorovaikutuksessa juuri lapselle ominaisen väylän kautta. Lapsi oppii osallistumaan, kun hän saa kokemuksia siitä, että myös hänen toiminnallaan on merkitystä yhteisössä. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 37-38; Parikka-Nihti 2011, 24.)

Sosiokulttuurisesti kestävässä kehityksessä oppiminen nähdään prosessina, jossa yksilö kasvaa osaksi yhteisön arvopohjaa, kulttuuria, toimintatapoja ja välineistöä. Kulttuurinen kestävyys on päiväkodin arjessa suvaitsevuutta sekä erilaisista taustoista tulevien ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen edistämistä sekä erilaisten kulttuurien vuorovaikutusta. Se on kuitenkin myös omaan suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurin historiaan sekä satuihin ja tarinoihin tutustumista. Tarinoin voidaan eläytyä erilaisten käsitöiden tai vaikka draaman avulla. Tarinoin voi lisätä tietoa esimerkiksi jokamiehenoikeuksista ja silloin saa kokemuksen kulttuurisista juuristaan. Juurtumisen tunteen kokemisesta lapsen minäkuva vahvistuu ja lapsi oppii arvostamaan itseään ja muita. Lapsen tulee saada kokemus yhdenvertaisuudesta muiden kanssa ja aikuisen malli on tärkeää myös sen kannalta miten toinen kohdataan. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 38-39; Parikka-Nihti 2011, 25-26.)

Ympäristökasvatuksessa on olennaista huomioida monikulttuurisuus, jotta saadaan muodostettua toimiva ja kestävällä pohjalla oleva tulevaisuuden yhteiskunta (Cantell, 2004, 140). Monikulttuurisuutta voidaan käsitellä lasten kanssa leikkien kautta ja tutustumalla eri kulttuureihin muun muassa juhlapyhien yhteydessä. Oppimista voidaan laajentaa kutsumalla vierailijoita eri kulttuureista esittäytymään ja tällöin elämykset ja kokemukset tuovat kulttuurisesti kestävä kehityksen lähemmäksi lapsen arkea. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 38-39; Parikka-Nihti 2011, 25-26.) Ympäristökasvatuksella ja monikulttuurisuuskasvatuksella on monilta osin yhteneväiset tavoitteet. Molemmat haluavat säilyttää maailman monimuotoisena ja pyrkivät siihen, että lapsesta kasvaa vastuuntuntoinen ja aktiivinen kansalainen. Jotta voidaan luoda

yhteenkuuluvaisuutta ja yhteisvastuullisuutta on tärkeää ymmärtää muita kansoja ja kulttuureja. Yhteinen ympäristöstä huolehtiminen voisikin toimia monikulttuurisessa maailmassa eri kansoja yhdistävänä voimana. (Cantell 2004, 140.)

3.3 Lasten osallisuus ympäristökasvatuksessa

Lukuisissa ympäristökasvatuksen tutkimuksissa pidetään ympäristövastuullisen käyttäytymisen ratkaisevana tekijänä osallisuutta ja sitä kautta syntyvää voimaantumista. On kehitelty osallistuvan ympäristökasvatuksen malli, jonka perustan muodostavat aiemmat ympäristökasvatuksen teoriat ja suuntautumiset. (Cantell 2004, 65.) Osallistuvassa ympäristökasvatuksen mallissa korostuu osallistuminen, yhteiskunnallinen vaikuttaminen sekä toimiminen ympäristön puolesta. Sen tavoitteena on saada lapsesta entistä ympäristövastuullisempi kansalainen. Osallistuvalla ympäristökasvatuksella tuetaan tunteita ja arvoja, jotka ovat muun muassa käsitys itsestä osana luontoa ja ympäröivää yhteiskuntaa sekä ympäristöherkkyys, oman roolin kokeminen merkityksellisenä ja luottamus omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. (Koskinen 2010, 24-25.)

Osallisuudessa viitataan ihmisen kuulumiseen yhteiskuntaan sekä yhteisöön ja siinä on kysymys oikeudesta olla läsnä. Osallisuus muodostuu voimaantumisen tunteesta. Aikuinen ei siis voi tuottaa lapselle osallisuutta vaan se on lapsen oma kokemus. Tämä osallisuuden kokemus tarkoittaa tunnetta omien kykyjen riittävydestä, oman roolin merkityksestä sekä vastuun saamisesta. Varhaiskasvatus tukee osallisuutta jos lapsi kokee, että hänet otetaan vakavasti ja kuullaan aidosti. Voimaantuminen tapahtuu, kun lapsi huomaa, että aikuinen kunnioittaa myös lapsen näkemystä. Lasten toiveet ja mielipiteet tulisi näkyä arjen päätöksissä eikä vain näennäisesti kyseltäessä. (Parikka-Nihti 2011, 34-35.)

Osallisuus toteutuu vuorovaikutuksessa ryhmässä eli yksin ei voi olla osallinen. Osallisuuden tunne muodostuu yksilöllisesti, mutta vain vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Osallisuudessa on siis kyse yhteisöllisyyden tunteesta sekä toimimisesta ryhmässä. Yhteisöllisyyden tunnetta ryhmässä vahvistaa mahdollisuus kokea itsensä tarpeelliseksi. Varhaiskasvatuksessa on kyse ryhmässä tapahtuvasta kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta ja sen takia osallisuus korostuu varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä. Lapsen osallisuus on otettu esille myös YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksissa, kuten myös Suomen lainsäädännössäkin. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 47-49.)

Pienten lasten osallisuus tarkoittaa sitä, että lapsella on oikeus tulla kuulluksi jokapäiväisessä arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmissa nousee esille lapsen kuuleminen ja lapsi nähdään aktiivisena aloitteen tekijänä, jonka tieto kasvaa vuorovaikutuksessa havaintomaailman kanssa.

Aikuisen tehtävänä varhaiskasvatuksessa on aistia lasten toiveet ja tarpeet. Lapsen osallisuutta edistetään luomalla rakenteita, joissa lasten ääni tulee esille. Osallistumista täytyy harjoitella ja sen kautta lapsi oppii hallitsemaan ajattelun ja toiminnan välineitä. Kun lapsi saa mahdollisuuden huolehtia ympäristöstään, oppii hän ottamaan ympäristön huomioon ja huolehtimaan siitä. (Parikka-Nihti 2011, 37-38.)

4 Ympäristökasvatuksen vuosikello

Opinnäytetyömme tuotoksena suunnittelimme ja toteutimme välineen Seutulan päiväkodille ympäristökasvatuksen harjoittamista varten. Teimme ympäristökasvatuksen vuosikellon (Liite 1), jonka avulla päiväkodin kasvattajat näkevät mitä asioita ottaa kasvatuksen suunnittelussa huomioon milloinkin. Ympäristökasvatuksen vuosikellon tarkoituksena on auttaa suunnittelemaan ja rytmittämään ympäristökasvatukseen liittyviä toimintoja ja auttaa ennakoinnissa ja aikataulutuksessa. Pyrimme tekemään vuosikellosta mahdollisimman selkeän ja muokkaamiskelpoisen jatkotyöstöä varten. Vuosikellon toimintojen teorian lähdeaineisto löytyy vuosikellon lopusta omana lähdeluettelona.

Ympäristökasvatuksen vuosikellon suunnittelun aluksi lähetimme tiedotteen Seutulan päiväkodin esikoululaisten vanhemmille (Liite 2), jossa kerroimme, että tulemme ohjaamaan opinnäytetyöhömmme liittyviä toiminnallisia tuokioita päiväkotiin ja pyysimme luvan heidän lastensa osallistumiselle. Tiedotteen ohessa oli myös kysely siitä, mitä toiveita vanhemmilla olisi luonnon hyödyntämiselle lasten kasvatuksessa. Lähetimme tiedotteita 20 kappaletta, joista viiteentoista saimme vastaukset. Vanhempien toiveissa nousi tärkeiksi teemoiksi kierrätyksen ja lajittelun opettelu konkreettisten havaintojen avulla sekä monipuoliset retket. Erityisesti toivottiin lapsille siis kokemuksellista oppimista. Päiväkodin kasvattajien toiveena oli vuosikellon selkeys ja monipuolisuus vuoden jokaiselle kuukaudelle.

Vuosikellon suunnittelemista varten haastattelimme myös Seutulan päiväkodin johtajaa, koska hänellä on tietoa siitä, minkälaisia mahdollisuuksia päiväkodin lähellä on luonnossa toimimiselle ja tällöin päiväkodin toiveet ja odotukset tulivat huomioiduksi kunnolla. Saimme päiväkodilta heidän itse suunnittelemansa vuosikellon rungon, jossa oli jo muutama toiminto vuodelle, jonka he olivat hahmotelleet ympäristökasvatuksen koulutuksessa. Lähdimme työstämään tätä pohjaa ja pyrimme kehittämään ja löytämään teorian pohjalta jokaiselle kuukaudelle toimintoja, jotka tukevat lapsen kasvua ja oppimista ympäristöstä ja luonnosta sekä niiden huolehtimisesta. Etsimme vuosikellon sisältöä varten teoriaa kirjallisuudesta ja Internetistä. Kun olimme saaneet teoriapohjaa etsittyä ja vastaukset kyselylomakkeisiin, aloimme suunnitella vuosikelloa. Tarkoituksenamme oli ottaa huomioon päiväkodin kasvattajien sekä lasten ja heidän vanhempien toiveet, jonka lisäksi pyrimme tuomaan mukaan myös oman näkemysemme.

Ympäristökasvatuksen vuosikellon alustavan version valmistuttua esittelimme sen päiväkodin kehittämispäivänä syyskuussa 2015. Annoimme kehittämispäivänä alustavan vuosikellon päiväkodin ryhmien käyttöön. Tämän jälkeen suunnittelimme ja kokeilimme vuosikellon syksyllä tehtäviä toimintoja lokakuussa 2015 yhdessä lasten kanssa. Tästä saimme palautetta lapsilta vuosikellon yhden osan mielekkyydestä ja pyysimme kirjallista ja suullista palautetta myös päiväkodin kasvattajilta. Tammikuussa 2016 laitoimme kyselylomakkeen (Liite 3) päiväkodin kasvattajille siitä, onko vuosikello otettu käyttöön ja miten se on toiminut. Kokeiluviikon havaintojen ja kasvattajien palautteen perusteella hioimme vielä hieman vuosikelloa lopulliseen muotoonsa.

Ympäristökasvatuksen vuosikellon osan kokeilu sijoittui vuosikellossa olevan YK-päivän ympärille, joten suunnittelimme heille YK-viikon, jossa pääsimme hyödyntämään omaa osaamista ja luovuuttamme. Valitsimme YK-viikon myös sen takia, että sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys on iso osa ympäristökasvatusta ja kestävää kehitystä päiväkodissa ja siinä painottuu myös monikulttuurisuuden opetus. Esikouluryhmän kasvattajat myös ehdottivat tätä teemaa, koska Seutulan päivä kodissa on todella vähän eri kulttuureista tulevia lapsia ja he halusivat raottaa lapsille maailman monikulttuurisuutta ja sen arvostamista. Suunnittelimme jokaiselle viikonpäivälle toimintaa, jota joko itse ohjasimme tai annoimme päiväkodin kasvattajille ohjattavaksi (Liite 4).

Päädyimme tekemään tämän ympäristökasvatuksen vuosikellon taulukon muodossa, jotta sitä olisi mahdollisimman helppo tulkita ja tämä tuli myös toiveena päiväkodin johtajalta. Vuosikello on jaettu kolmeen osaan siten, että ensimmäisessä osassa on itse vuosikello, toisessa osassa vinkkejä, jotka ovat aikaan sitomattomia ja kolmannessa osassa on ohjeet vuosikellon toiminnoille. Vuosikellossa on jokaiselle kuukaudelle oma sarake (Kuva 1), jossa on kyseisenä kuukautena tehtäviä asioita. Kasvattajat voivat näistä valita omalle ryhmälleen sopivia toimintoja vuosittain. Sarakkeet ovat myös värikartoitettu siten, että kevät-, kesä-, syksy- ja talvikuukaudet ovat aina samanvärisiä keskenään. Vuosikellon lopussa on vinkkejä, joita voi tehdä päiväkodissa milloin vain. Vinkkeinä on muun muassa varavaate- tai lelukirppis, retkien reittien merkitseminen kartalle ja vanhempien ottaminen mukaan juhlien suunnitteluun ja toteutukseen. Olemme myös avanneet tarkemmin sen, miten nämä ideat voi toteuttaa. Vinkkiosion jälkeen on vuosikellon ohjeet, jossa on selitetty jokainen toiminto tarkasti auki. Ohjeet ovat samassa järjestyksessä kuin vuosikellossa, jotta ne löytäisi helposti.

ELO	- Alkukartoitus - Askartelua luonnon- ja kierrätysmateriaaleista - Joka-miehenoikeudet-viikko
SYYS	- Eläinten tutkiminen (Linnunpönttö ja siilipesä) -Maatumiskoe - Marja-metsään -Matokompostori - Sadonkorjuujuhla - Sienimetsään - Syyspäiväntasaus - Syysretkiä
LOKA	- Energiansäästöviikko 40-41 -Kansainvälinen leipä & ruoka-päivä 16.10. - Kierrätysviikko - Ruskavaellus - YK-päivä 24.10.

Kuva 1: Esimerkki vuosikellon sarakkeista

Laitoimme vuosikellon alkuun elokuulle tehtäväksi vapaamuotoisen alkukartoituksen. Sen tarkoituksena on antaa kasvattajille kuvan siitä, minkä verran lapset tietävät ympäristöasioista ja kestävästä kehityksestä. Lukuvuoden lopussa, kesäkuussa, lapsilta kyseltäisiin samat kysymykset, jotta nähdään minkä verran lapset ovat aiheesta oppineet. Kysymyksiä voi rajata joka vuosi painottaen eri aihealueita. Toteutustavan voivat ryhmän kasvattajat päättää itse sen mukaan, mikä on sopivinta ryhmälle.

4.1 Ympäristökasvatuksen vuosikellon ulottuvuudet

Nostimme ympäristökasvatuksen vuosikellossa tärkeiksi Cantellin (2004) määrittelemät kestävä kehityksen eri osa-alueet, eli ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisen ja kulttuurillisen kestävä kehityksen. Myös kokemuksellisuus ja osallisuus ovat vuosikellon kantavia teemoja. Jaottelimme vuosikellon toiminnot näiden ulottuvuuksien mukaisesti. Seuraavaksi perustelimme hieman ulottuvuuksien mukaan jaoteltuna sitä, miksi olemme minkäkin toiminnon vuosikelloon valinneet.

4.1.1 Kokemuksellinen ulottuvuus

Aikaisemmin mainitsimme sen, kuinka ympäristökasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi pitäisi jo varhaislapsuudessa saada kokemuksia sekä tietoa ja oppia taitoja ympäristöstä ja sen huolehtimisesta. Pienten lasten ympäristökasvatuksessa on siis merkittävä sija kokemuksellisuudella, jonka vuoksi olemme pyrkineet saamaan vuosikelloon paljon kokemuksellisia asioita, joiden kautta lapsi oppii parhaiten. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 20-21; Mitä ympäristökasvatus on? 2014.) Vuosikellossa on muun muassa kasvimaan kunnostusta, maatumiskoe, matokompostorin teko, metsäretkiä, eläinten seurantaa, sekä luonnonilmiöiden seurantaa. Näistä

lapsi oppii muun muassa luonnosta ja sen kunnioituksesta sekä huolehtimisesta oman kokemuksen kautta, kuinka hän voi todella vaikuttaa asioihin.

Varhaislapsuudessa oppiminen on vahvasti sidoksissa mallista oppimiseen. Ympäristöystävälliset tavat ja mallit esimerkiksi roskien lajittelusta ja energian säästöstä ovat tärkeitä. Olisikin hyvä, että koko varhaiskasvatuskasvatusyksikkö olisi sitoutunut noudattamaan yhdessä sovit-
tuja toimintatapoja ympäristön hyväksi. Myös lasten kotona vanhempia kannattaa haastaa yhteisiin toimiin ja pohdintoihin, jotta toimintatavat siirtyvät myös koteihin. Lapset tarvitsevat siis tietoa ja taitoa ympäristöstä huolehtimiseen, mutta myös omakohtaisia kokemuksia ympäristöstä ja toiminnan mahdollisuuksista ympäristössä. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 26-27.)
Tämän takia otimme vuosikellossa huomioon myös sen, että aikuiset ovat mukana jokaisessa tehtävässä omalla toiminnallaan. Koko päiväkodin tulee sitoutua esimerkiksi energiansäästö- tai kierrätysviikkoon sekä kasvimaasta huolehtimiseen.

Tietoa ja taitoja ympäristöstä ja sen huolehtimisesta lapsi voi saada päiväkodissa esimerkiksi erilaisista teemaviikoista, -päivistä tai -juhlista. Vuosikelloon laitoimme muun muassa jokamiehenoikeudet-viikon, sadonkorjuujuhlan, energiansäästöviikon, kansainvälisen leipä ja ruoka-päivän, YK-päivän, maailman ilmastopäivän, vihreän lipun päivän ja maailman vesipäivän sekä monta muuta. Vuosikellossa on ohjeita siitä, miten kyseisiä päiviä tai viikkoja voisi päiväkodissa järjestää. Näiden lisäksi laitoimme vuosikelloon vinkkejä myös juhlien, kuten joulun ja ystävänpäivän viettoon, jotka tukevat yhteisöllisyyttä ja kestävästä kehitystä. Joulujuhlan voi järjestää esimerkiksi yhteistyössä vanhempien kanssa ja ystävänpäivänä leikkiä muiden ryhmien lasten kanssa. Lahjaksi toiselle voi antaa jotain itse tekemää tai esimerkiksi jonkin esityksen. Kehitimme vuosikelloon myös tekemistä syyspäiväntasaukselle, talvipäiväntasaukselle, kevätpäiväntasaukselle sekä kesäpäiväntasaukselle. Niihin aikoihin voi lapset muun muassa askarrella tai maalata kyseiseen vuodenaikaan liittyvää ja lapsien kanssa voi keskustella vaihtuvan vuodenajan pääpiirteistä sekä ottaa huomioon kestävät tuotteet askartelussa.

Päiväkodeissa ympäristökasvatusta voi toteuttaa muun muassa retkinä erilaisissa maastoissa, joissa havainnoidaan ympäristöä kaikin aistein. Monipuoliset luontokokemukset auttavat luomaan pohjan luontosuhteelle ja ympäristövastuulle. Vuosikellossamme otimme tämän huomioon suunnittelemalla erilaisia retkiä lähiympäristöön, kuten metsäretkiä, sienestystä ja marjastusta sekä retkiä läheiselle joelle. Kestävässä kehityksessä varhaiskasvatuksessa todettiin tärkeäksi myös opettaa lapsille roskaamisen ongelmista ja tämä voidaan ottaa esille näillä retkillä esimerkiksi eväiden pakkaamista tutkimalla sekä huolehtimalla niiden ekologisuudesta ja mahdollisimman vähästä roskien tuottamisesta sekä lopuksi lajittelemalla roskat. Roskien

lajittelun opetteluun voidaan soveltaa myös vuosikellosta löytyvää lajitteluleikkiä, jossa lapsen lajittelutaitoja harjoitetaan ja he pääsevät kokemuksen kautta oppimaan lajittelua. (Parikka-Nihti 2011, 19-20.)

Metsäretket ovat hyviä myös tukemaan lapsen motorisia taitoja ja antavat lapselle mahdollisuuden päästä liikkumaan erilaisissa maastoissa. Monipuoliset alueet antavat eri aisteille virikkeitä ja tukevat lapsen monipuolista kehitystä. Aisteja voidaan herätellä kuuntelemalla metsän ja lintujen ääniä kuten vuosikellossa olemme kirjoittaneet. Otimmekin vuosikelloon mukaan paljon erilaisia retkiä, niin metsään kuin lähijoellekin. Retket ovat myös erilaisia eri vuodenaikoina ja liikkumista voidaan toteuttaa esimerkiksi hiihtäen. Hyvin suunniteltu monipuolinen oppimisympäristö haastaa lapsen leikkimään, liikkumaan, kokeilemaan ja ilmaisemaan itseään. (Ympäristökasvatus; Parikka-Nihti 2011, 13.)

Muun muassa retkiltä saatavat monipuoliset luontokokemukset auttavat luomaan pohjan syvälle luontosuhteelle ja ympäristövastuulle. Luonnon prosesseja voi opetella myös ymmärtämään esimerkiksi kasvimaan istuttamisen kautta, jonka päiväkodin lapset ja aikuiset voivat yhdessä pihalleen istuttaa. Vuosikellossa on ohjeistus kasvimaan istuttamiselle ja kunnossapidolle. Myös lapsen luontaiset kiinnostuksen kohteet, kuten vuodenaikojen vaihtelut tarjoavat mahdollisuuksia päiväkodille projekteihin ja ympäristöstä oppimiseen. Laitoimme vuosikelloon vuodenaikojen vaihteluihin liittyen muun muassa lähijoen jäätyminen seurannan, maatumiskokeilun, matokompostorin, ruskavaelluksen sekä kevään seuraamisen. Näiden avulla lapsi oppii luonnon moninaisuudesta ja muutoksista vuodenaajan mukaan. (Ympäristökasvatus; Parikka-Nihti 2011, 13.)

Ympäristökasvatuksessa on tärkeä muistaa, ettei lasta kuormiteta ympäristöongelmilla, vaan annetaan lapsille mahdollisuuksia empatian kokemuksiin. Empatiakykyä lapsi voi kehittää esimerkiksi saadessaan mahdollisuuden auttaa tai hoivata eläimiä. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 26.) Vuosikelloon laitoimme muutaman eläinten hoivaamiseen liittyvän toiminnon, joita päiväkodissa voi toteuttaa mahdollisuuksien mukaan. Nämä toiminnot ovat lintujen ruokkiminen, matokompostorin ylläpito, siilipesä ja linnunpöntön teko sekä eläinten talviseuranta.

4.1.2 Ekologinen ulottuvuus

Ekologinen kestävä kehitys on suuressa osassa vuosikelloamme ja monet kokemuksellisen ulottuvuuden tehtävistä ovat myös ekologisesti kestävä kehityksen mukaisia. Luonnon monimuotoisuus ja sen ymmärtäminen tapahtuu yhdessä aikuisten kanssa, kun ihailaan luonnon pieniä ihmeitä, kuten muuttolintuja, vuoden aikojen vaihtumista tai esimerkiksi muurahaisten liikkeitä. (Parikka-Nihti 2011, 18-19; Parikka-Nihti & Suomela 2014, 44.) Sadonkorjuu juhlan si-

sällytimme vuosikelloon juuri sen takia, että lapsi pääsee aikuisen kanssa tutkailemaan luonnon tuottamaa hedelmää ja oppii arvostamaan myös omaa puhdasta luonnosta saatua ruokaa. Sadonkorjuuviikolla voidaan korjata satoa myös omasta kasvimaasta, jota lapset ja aikuiset ovat yhdessä hoitaneet ja keskustella siitä, miten tärkeää on arvostaa luonnontuottamia mahdollisuuksia ihmiselle.

Lapsen kanssa tulee myös kasvatuksen yhteydessä pohtia ekologisesti kestävää toimintaa, kuten sitä, voiko toinen lapsi käyttää jotain ylijäänyttä askartelumateriaalia vai heitetäänkö se pois tai otettaisiinko askartelussa käyttöön esimerkiksi luonnonmateriaalit. Vuosikellossa on vinkkejä siihen, kuinka luonnonmateriaaleja sekä kierrätysmateriaaleja voi hyödyntää askarteluissa. Askartelujen yhteydessä aikuiset voivat haastaa lasta miettimään miksi askarrellaan juuri luonnon- tai kierrätysmateriaaleista ja minkä takia ylijäämät tulee säilyttää eikä vain heittää roskiin. Vuosikellon askarteluideoiden myötä päiväkodissa voidaan siirtyä yhä enemmän käyttämään kestäviä materiaaleja askartelussa tai antaa aineettomia lahjoja, kuten olemme vuosikellon joulun aikana ehdottaneet. (Parikka-Nihti 2011, 19-20.)

4.1.3 Taloudellinen ulottuvuus

Taloudellisesti kestävään kehitykseen olemme ottaneet huomioon vuosikellossa muun muassa vaate- ja lelukirppiksen ideana, jossa lapset saavat vaihtaa leluja ja vaatteita uusien ostamisen sijaan sekä kirjastairaalan, jossa kirjoja korjataan ja niille annetaan lisää elinikää. Vanhemmat ovat tässä mukana auttaessa lapsia valitsemaan lelut ja vaatteet kirppikselle ja näin kierrätys ja uusiokäyttö kulkeutuvat myös lasten koteihin. Yhteistyössä vanhempien kanssa myös heitä voidaan haastaa ajattelemaan tätä puhumalla siitä, miten paljon lapsi oikeastaan tarvitsee leluja ja materiaalia, kuten teoriakohdassa totesimme tärkeäksi. (Parikka-Nihti 2011, 21.)

Leluttomuuteen tukeminen päiväkodissa näkyy esimerkiksi metsäretkillä, kun lapsille ei oteta leluja mukaan vaan siellä lapsia kannustetaan leikkimään luonnon välineillä ja mahdollisesti myös mielikuvitusleikkejä. Näiden taitojen kehittyessä leluton leikkiminen voi siirtyä myös koteihin. Laitoimme vuosikelloon myös älä osta mitään-päivän, joka haastaa vanhempiakin toimimaan taloudellisesti kestäväen kehityksen mukaan. Päiväkodissa lapset voivat esimerkiksi toteuttaa tämän päivän vaihtamalla leluja keskenään päivän ajaksi.

4.1.4 Sosiaalinen ja kulttuurillinen ulottuvuus

Lapsen elämässä sosiaalisesti kestäväen kehityksen kannalta tärkeitä ja edistäviä ovat turvalliset ja pysyvät ihmissuhteet, yhdessä tekeminen, yhteinen vastuu asioista, sekä turvattu kasvuympäristö. Tämän otimme huomioon sen kautta, että vuosikellon tehtävät ovat yhdessä

ryhmän kanssa toteutettavaa toimintaa ja hyvin vuorovaikutuksellista, kuten retket, kasvi-
maan istutus ja siitä huolehtiminen. Lisäksi kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa tulee
esille kun vanhemmat kutsutaan mukaan kevättalkoisiin, sekä kirpputorien suunnitteluun ja
toteutukseen. Oppimisympäristöä on muutenkin hyvä laajentaa laajemmin lapsen kotikun-
taankin. Liittyminen ympäröivään yhteiskuntaan kuuluu sosiaalisesti kestävän kehityksen kas-
vatuksessa oppimiseen ja kasvamiseen. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 37-38; Parikka-Nihti
2011, 24.) Tämä toteutuu vuosikellossa esimerkiksi vierailuilla läheiseen sairaalaan tai van-
hainkotiin, jolloin lapsi oppii arvostamaan myös vanhempaa sukupolvea ja pääsee ilahdutta-
maan heitä omalla toiminnallaan, kuten laulaen tai lahjapiirustuksilla. Kun lapsi saa kokemuk-
sen siitä, että hän voi omalla toiminnallaan vaikuttamaan toisen ihmisen elämään, esimerkiksi
juuri näiden vanhuksien, oppii hän myös myöhemmin kunnioittamaan toista ja ymmärtämään
heidän tunteitaan sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Kulttuurinen kestävyys on päiväkodin arjessa suvaitsevuutta ja erilaisista taustoista tulevien
ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen edistämistä sekä erilaisten kulttuurien vuorovaiku-
tusta, mutta myös oman kulttuurin tuntemista ja arvostamista. Monikulttuurisuutta voidaan
käsitellä lasten kanssa leikkien kautta ja tutustumalla eri kulttuureihin esimerkiksi juhlapy-
hien yhteydessä. Monikulttuurisuus- ja ympäristökasvatus molemmat haluavat säilyttää maail-
manmonimuotoisuuden ja pyrkivät siihen, että lapsesta tulee vastuuntuntoinen ja aktiivinen
kansalainen. On tärkeä ymmärtää muita kansoja ja kulttuureita, jotta voidaan luoda yhteen-
kuuluvuutta. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 38-39; Parikka-Nihti 2011, 25-26.) Monikulttuuri-
suuden arvostaminen ympäristökasvatuksessa näkyy vuosikellossa erityisesti YK-viikolla, kun
lasten kanssa käydään läpi erilaisten leikkien ja tehtävien avulla eri kulttuureita ja niiden ar-
vostusta sekä kaikkien tasa-arvoa. Suomen kulttuuri tulee esille erilaisissa juhlapyhissä tari-
noiden ja näytelmien avulla ja myös jokamiehen oikeuksien viikolla. Kulttuurillista ja sosiaa-
lista oppimista voidaan laajentaa kutsumalla vierailijoita eri kulttuureista esittäytymään ja
tällöin elämykset ja kokemukset tuovat kulttuurisesti kestävän kehityksen lähemmäksi lapsen
arkea.

4.1.5 Osallisuuden ulottuvuus

Lapsen oallisuutta käsittelevässä teoriaosuudessa nostimme esille sen, miten tärkeää myös
ympäristökasvatuksessa on lapsen osallisuuden kokemus, eli kokemus siitä, miten hänenkin
tekemisensä vaikuttavat asioihin. Osallisuus toteutuu vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa ja
vaikka osallisuuden tunne onkin yksilöllinen, niin se voi tapahtua vain vuorovaikutuksessa toi-
sen kanssa. Lapsi oppii osallistumaan ja vaikuttamaan, kun hän huomaa, että hän voi vaikut-
taa asioihin omalla toiminnallaan. (Koskinen 2010, 24-25; Parikka-Nihti 2011, 34-35.) Päiväko-
dissa on tärkeää, että lasten mielipiteet tulisivat näkyviksi arjessa ja tämän takia otimme
vuosikelloon mukaan lasten palaverit vinkkiosiossa. Näitä palavereita voidaan pitää ainakin

pari kertaa kuussa, jolloin lapset saavat valita vuosikellosta käsiteltäviä asioita ja esimerkiksi äänestää niistä. Nämä mielipiteet tulee myös ottaa todella huomioon arjessa, eikä vain kysellä ja sitten unohtaa toiveet. Olemme suunnitelleet ja rakentaneet koko vuosikellon lapsen osallisuutta vahvistavan ajatuksen pohjalta. Jokainen tehtävä on ajateltu toteutettavan lasten osallisuutta tukien.

4.2 Vuosikellon osan kokeilu - YK-viikko

Halusimme opinnäytetyössämme päästä myös kokeilemaan yhtä osuutta ympäristökasvatuksen vuosikellostamme. Tällä saisimme mahdollisuuden nähdä miten vuosikello käytännössä toimii lasten kanssa sekä palautetta toiminnan kautta. Olimme aikaisemmin sopineet Seutulan päiväkodin kasvattajien kanssa, että suunnittelemme YK-viikon ohjelman (Liite 4) ja ohjamme siitä osan itse. Tämä idea nousi kasvattajien toiveesta.

Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys eivät ole vain lähiympäristöön tutustumista, joten otimme vuosikelloon mukaan myös kulttuurillisesti kestävä kehityksen. Raotimme suunnittelemallamme viikolla lapsille hieman sitä, kuinka paljon erilaisia maita, luontoja ja kulttuureita ympäristössämme on. Tarkoituksenamme ei ollut opettaa lapsille tarkasti eri kulttuureista tai montako maata on vaan avartaa heidän tietoisuutta maailman monimuotoisuudesta. Painotimme viikolla sitä, kuinka kaikki on erilaisia, mutta silti samanarvoisia.

4.2.1 YK-viikon suunnitelma

Suunnittelimme YK-viikon Seutulan päiväkodin esikoululaisille ja hahmottelimme yhdessä Seutulan päiväkodin esikoulunopettajien kanssa YK-viikon rungon. Olimme suunnitelleet viikon alkavaksi maanantaina omalla ohjaustuokiollamme ja tulisimme lopettamaan viikon perjantaina. Antaisimme heille viikon muille päiville ohjeistuksen (Liite 4), jossa on tehtäviä, joita he voisivat sopivina aikoina tehdä ja sitä kautta tutustua YK:hon sekä maapallon moninaisuuteen.

Rungon suunnittelun jälkeen lähdimme suunnittelemaan erilaisia teemoja viikon jokiselle päivälle. Maanantaina aluksi tutustuisimme lapsiin ja kertoisimme mitä olimme heidän kanssaan tulleet tekemään ja pohjustaisimme koko viikon tapahtumat. Aloitamme viikon helposti tutustumalla laulun avulla vain muutamaan maahan, jotta lapsille ei tulisi liikaa tietoa heti aluksi.

Valitsimme lauluksi Matkustan ympäri maailmaa, jonka avulla tutustumme hieman Ranskaan, Japaniin, Venäjään, Saksaan ja Englantiin. Tulemme käymään laulussa kuullut maat yksi kerrallaan läpi ja laitamme seinälle maan nimen ja sen lipun, jotka olemme etukäteen tulostaneet. Etsimme myös jokaisen laulussa kuulun maan karttapallosta ja laitamme sen paikalle sinitarralla merkin, jotta muistamme mitä on viikon aikana käyty läpi (Kuva 2). Etsimme jokaisesta maasta muuttaman kuvan Internetistä, jotka näytämme tietokoneelta tuokiossa. Kuvat ovat maiden luonnosta, ihmisistä sekä ruoista ja lapset saavat aina arvata mikä kuuluu mihinkin maahan. Laulussa käydään läpi maiden omat tervehdykset, jotka opettelemme myös lasten kanssa. Tämän pohjalta keskustelemme siitä olisiko vaikea ymmärtää, jos joku toinen lapsi tervehtisi eri kielillä. Kuuntelemme laulun vielä uudelleen, jonka mukana lapset saavat yrittää laulaa halutessaan.

Kuva 2: Maiden läpikäyntiä

Tämän jälkeen kuuntelemme pienet ääninäytteet jokaisen maan kielestä. Tässä tulemme käyttämään apuna Frozen elokuvan Let it go - kappaletta, joka on monille esikouluikäisille lapsille varmasti tuttu. Kappale löytyy YouTubesta monella eri kielellä. Jokaisen kuuntelun jälkeen lapset saavat arvata minkä maan kieltä kuulivat ja voivat näyttää seinältä mikä maa oli kyseessä. Kyselemme lapsilta miltä tuntui, kun ei ymmärtänyt sanoja, mutta piti silti arvata kieli. Keskustelemme vielä siitä mitä itse voisi tehdä, jos menisi toiseen maahan päiväkoitiin eikä ymmärtäisi heidän kieltään. Lopuksi annamme tiistaille, keskiviikolle ja torstaille tehtäviä, joita lapset voivat esikoulunopettajien kanssa mielensä mukaan toteuttaa viikon aikana ja perjantaina mahdollisesti esitellä tuotoksensa ja oppimansa meille.

Antamassamme ohjeistuksessa tiistain aiheena on tutustua eri maanosiin kuvien ja karttapallon avulla. Tehtävänä on muun muassa etsiä kuvia eri maanosien luonnosta, ruoista ja ihmisistä ja keskustella niistä. Keskiviikon tehtävänä puolestaan on tutustua tarkemmin karttaan, josta voi hahmotella erilaisia vesi- ja maa-alueita ja keskustella siitä missä maissa on itse käynyt ja miltä siellä on näyttänyt. Eri maanosien ja kartan hahmottamisen jälkeen vielä torstaina voi tutustua siihen mitä tarkoittaa YK ja mitä se mahdollistaa. Annamme heille myös erilaisia tehtäviä erilaisuuteen liittyen ja muutaman tarinan mitä voi lukea koko viikon ai-

kana. Tarinoissa on muun muassa eri maalaisten kouluista, jotta lapset näkevät myös sen puolen, etteivät kaikkien maiden koulut ja koditkaan ole samanlaisia. Toivomme myös, että he kuuntelevat Matkustan ympäri maailmaa-laulua, jotta voimme laulaa sitä yhdessä perjantaina viikon lopetuksessa.

Perjantaille suunnitellamme lopetuksen koko viikolle, jonka menemme itse ohjaamaan. Pidämme pienimuotoiset juhlat, jossa käydään läpi lasten oppimia asioita. Aloitamme päivän pienillä lauluhetkellä, jolloin lapset saisivat laulaa yhdessä meille opettelemansa Matkustan ympäri maailmaa - laulun. Tämän jälkeen tutustumme maanosiin, joita he ovat viikolla käyneet läpi, vielä tarkemmin ja kyselemme mitä muuta he ovat viikon aikana oppineet. Valitsimme jokaisesta maanosasta yhden maan ja nämä käymme lasten kanssa läpi erilaisten esineiden ja kuvien avulla. Maiksi, maanosiksi ja kaupungeiksi valikoituivat Australia, Egypti, Japani, Brasilia, Espanja sekä Pohjois-Amerikasta valitsimme New Yorkin.

Tarkoituksena olisi myös pitää pieni taidenäyttely, jossa lapset saavat viikolla tekemiensä piirustuksiensa avulla kertoa mitä ovat oppineet. Tämän jälkeen luemme Elefantti Antti-fantti tarinan, jossa sadussa kiusataan elefanttia, joka on erilainen kun muut eläimet (Jackson & Jackson 2008). Sen pohjalta keskustelemme lasten kanssa lisää erilaisuudesta. Sadun jälkeen katsomme vielä tietokoneelta videot Kansalaiset feat. medborgare - Olen suomalainen, jossa ulkomaalaistaustaiset Suomessa asuvat laulavat kappaletta Olen suomalainen. Katsomme myös Robinin Erilaiset, koska Robin on kokemustemme mukaan esikouluikäisten suosiossa ja videossa sivutaan erilaisuus aihetta ja siitä jatkumona pystymmekin lopettamaan viikon teemalla erilaisuus. Lopuksi lapset saavat syödä herkkuja, jotka ovat tuoneet juhliin sekä tanssia musiikin tahdissa.

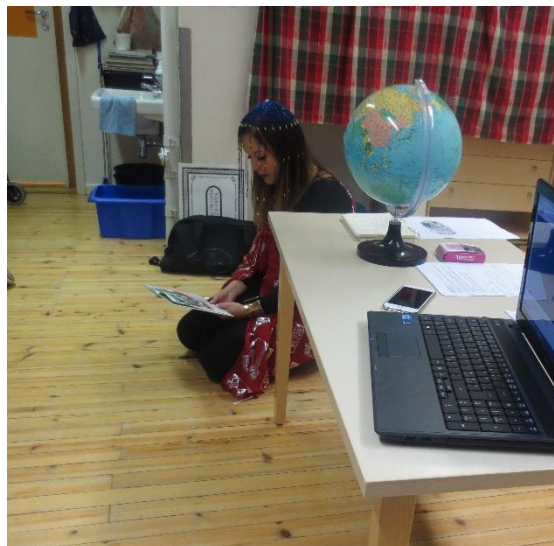
4.2.2 YK-viikon toteutus ja arviointi

Maanantain aloitustuokio meni suurin piirtein suunnitelmien mukaan, mutta keskustelua tuli paljon lasten ajatuksistakin ja menimmekin välillä enemmän sen mukaan mitä lapset kysyivät, kuin suunnitelman. Kävimme kuitenkin kaikki suunnittelemamme kohdat läpi. Keksimme ohjauttamme Let it go kuuntelu osuutta, että lapset voisivat lähteä vähän liikkeelle mielenkiinnon ja jaksamisen ylläpitämiseksi. Koska olimme aikaisemmin kiinnittäneet maiden liput seinille ympäri huonetta, niin keksimme itse tilanteessa, että lapset voisivat aina kävellä sen lipun kohdalle minkä kielinen kappale heidän mielestään soi. Tämä toimi hienosti ja lapset olivat innoissaan tehtävästä ja tutusta kappaleesta. Huomasimme kuitenkin sen, että lapset menivät ryhmän paineesta usein toistensa mukana saman maan kohdalle. Huomautimme tästä heille ja pyysimme menemään sinne mikä itsestä kuulosti oikealta ja tämän jälkeen hajontaa olikin enemmän. Lapset olivat selvästi innoissaan juuri tästä toiminnosta ja toivoivatkin lisää

musiikkia tehtävän jälkeen. Viikon välipäiville annoimme tehtäväksi tutustua mm. eri maanosiin kartan ja kuvien avulla (Liite 4).

Perjantaiksi muokkasimme tuokiota hieman enemmän maanantaina perusteella. Lapset olivat toivoneet, että pitäisimme naamiaiset, joten olimme kaikki pukeutuneet eri kansalaisuuksien mukaan. Myös me pukeutuisimme siten, että Rosa pukeutui japanilaiseksi ja Johanna egyptiläiseksi. Huomasimme maanantaina, että lapset tarvitsivat paljon virikkeitä tuokioiden väleihin, jotta mielenkiinto säilyisi ja he jaksavat kuunnella. Tämän takia vaihdoimme hieman toimintojemme järjestystä ja aloitimme tuokion kertaamalla viime kerran asioita ja käymällä tuokion vaiheet läpi. Läpikäynnin jälkeen otimmekin suoraan Kansalaiset feat. medborgare - Olen suomalainen videon ja keskustelimme siitä, miten Suomeen muuttaneetkin ovat suomalaisia ja siitä, että ulkonäkö on erilainen ihan kaikilla, kuten meistäkään kukaan ei keskenään näytä samalta.

Tämän jälkeen luimme Antti-fantti - tarinan ja keskustelimme lasten kanssa erilaisuudesta ja siitä saako syrjiä toista ulkonäön perusteella (Kuva 3). Lapset olivat kiinnostuneita aiheesta ja heiltä tulikin kommentteja siitä miksi ei saa kiusata. Seuraavaksi pidimme laulutuokion, jossa lapset osasivat ulkoa laulaa meille Matkustan ympäri maailmaa laulun ilman sanoja. He kertoivat myös, että olivat koko viikon ajan tervehtineet toisiaan eri maiden kielillä, jotka olivat laulusta oppineet. Tämä oli todella hienoa kuulla ja kertoi siitä, miten koko ryhmä oli sitoutunut viikon teemaan.

Kuva 3: Antti-fantti tarinan lukua

Laulutuokion jälkeen tutustuimme maanosiin erilaisten kuvien, esineiden ja musiikkien avulla (Kuva 4). Japanin ja Egyptin kohdalla esittelimme vielä itsemmekin ja päällämme olevat vaatteet. Lapset olivat kiinnostuneita, mutta huomasimme tämän osuuden kestävän hieman liian kauan, joten nopeutimme hieman kuvien katsomista, emmekä katsoneet kaikkia kuvia, jotka oli alun perin tarkoitus. Saimme siirryttyä nopeammin taidenäyttelyyn, jossa lapset saivat katsoa ja kokeilla esineitä, joita olimme tuoneet näyttille eri maista. Meillä oli myös hieman musiikkia ja videoita jotka pyörivät taustalla.

Lapset esittelivät vielä itsensä ja asunsa meille. Monet olivat hyvin keksineet jonkin eri maan mistä olisivat kotoisin. Oli esimerkiksi New yorkilainen Hämähäkkimies, englantilainen merirosvoprinsessa sekä intialainen tyttö. Lopuksi katsoimme vielä Robinin kappaleen Erilaiset mu-

Kuva 4: Maanosiin tutustumista

siikkivideon ja keskustelimme siitä mitä videolla näkyi. Video oli kuvattu Afrikassa, joten siinä näkyi Suomesta poikkeavaa luontoa ja kulttuuria. Tässä vaiheessa lapset eivät oikein jaksaneet enää keskittyä, joten aloitimme juhlat, jossa lapset saivat tutkia esineitä, joita olimme tuoneet ja laitoimme japanilaista musiikkia soimaan. Osa innostui tanssimaan musiikin tahdissa. Meillä ei kuitenkaan ollut kunnollisia äänestoistovälineitä käytössä tuokioissamme, kuten olimme luulleet, joten lapset eivät niin paljon kiinnostuneet musiikeista ja videoista kuin olimme odottaneet, koska ne kuuluivat melko hiljaisesti.

Viikon välipäivinä lapset olivat muun muassa katselleet eri maista videoita ja kuvia. He olivat myös piirtäneet itsensä ja ulkomaalaisen kaverin sekä eri maiden lippuja. Työt oli koottu seinälle ja pääsimme niitä katsomaan, mutta sen suurempaa taidenäyttelyä niistä ei ollut koottu. Lapset olivat myös tuoneet omia matkamuistoja eri maista ja keränneet niistä esittelyä, joita pääsimme katsomaan. Meitä jäi harmittamaan se, että emme tajunneet käydä kiertämässä esittelyä lasten kanssa, jotta he olisivat voineet kertoa itse teoksistaan ja taidenäyttelystä.

4.2.3 YK - viikon palaute

Perjantain tuokion aikana pyysimme yhtä esikouluopettajista vastaamaan pieneen kyselyyn, jonka olimme kirjoittaneet viikon ohjelmasta. Siinä opettaja sai antaa palautetta YK-viikosta ja tuokioistamme. Kyselyssä kysyimme vastasivatko tuokiot heidän toiveitaan ja meidän tavoitteitamme, olivatko tuokiot kohderyhmälle sopivia ja miten meidän yhteistyö heidän mielestään sujui. Päivän päätteeksi istuimme vielä opettajan kanssa alas ja hän antoi suullisesti palautetta YK-viikosta.

Opettaja totesi tuokiomme olleen todella mukavia ja monipuolisia ja, että maanantain tuokio antoi hyvän kimmokkeen heidän kansainväliselle viikolleen ja YK:n juhluvuoden juhlintaan. Annoimme heille myös hyviä vinkkejä tuokioihin ja vaikka he eivät kaikkia ehtineet käydä läpi, niin niistä on hyötyä myös tuleville vuosille. Heidän mielestään tuokioissamme erilaisuus tuli hienosti esille ja näkökulmamme kaikkien saman arvoisuudesta toimi hyvänä pohjana erilaisuuden käsittelylle. Ystävyys erilaisten lasten kanssa oli hyvä teema, jonka otimme esiin ja

he olivat jatkaneet tätä vielä viikolla ja piirtäneet lasten kanssa itsensä ja ulkomaalaisen kaverin. Lapsilta tuokioissa tuli myös kivasti esille se miten he tunsivat muunmaalaisia lapsia ja miten heidän kanssaan pystyi leikkimään, vaikka ei ollutkaan yhteistä kieltä.

Kirjallisesta palautteesta ilmeni, että tuokiot olivat opettajan mukaan hyviä kohderyhmälle, koska otimme mukaan musiikkia ja esineitä ja annoimme lastenkin osallistua ja näin teimme tuokiosta lapsille mielenkiintoisia ja mielekkäitä. Perjantain tuokio olisi hänen mukaansa voinut olla hieman lyhempi ja mukaan olisi voinut ottaa enemmän lapsia osallistavaa tekemistä. Tämän huomasimme itsekkin ja pyrimme muokkaamaan tuokiota hieman jo tuokion aikana. Opettajan mielestä ohjauksemme sujui rauhallisesti ja lapsilähtöisesti ja otimme hyvin huomioon lapsilta tulleet kysymykset. Perjantaina ollut lapsiryhmä oli suuri, mutta saimme hänen mukaansa hallittua tilanteen hyvin. Ehkä myös tämän suuremman ryhmäkoon takia emme pystyneet osallistamaan lapsia yhtä hyvin kuin maanantaina, kun lapsia oli vähemmän. Jatkoa ajatellen voisi ottaa hieman pienemmän ryhmän ja ohjata tuokion kahteen kertaan. Yhteistyömme oli opettajan mielestään innostavaa ja he viettivät meidän ideoiden parissa oikein kivoja tuokioita viikolla.

Kyselimme perjantaina myös lapsilta mielipiteitä ja kokemuksia YK-viikosta. Lapset muistivat hyvin mitä olimme maanantaina tehneet ja olivat erityisesti pitäneet Frozenin Let it go kappaaleen kuuntelu osuudesta. Heillä oli myös paljon kerrottavaa siitä mitä he olivat tehneet viikolla, kuten tervehtineet aina toisiaan eri kielillä. Tämä oli kuulemma myös tarttunut vanhempiin ja YK- viikon teemasta oli puhuttu myös kotona. Lapset olivat myös päässeet käyttämään tabletteja muita maanosia tutkiessa ja löytäneet kivoja videoita eri maiden juhlista. Perjantaina lapset nauttivat erityisesti naamiaisosuudesta ja siitä, että YK- viikko lopetettiin juhlilla.

5 Ympäristökasvatuksen vuosikellon toimivuuden arviointi

Arvioimme toteuttamaamme ympäristökasvatuksen vuosikelloa ja sen toimivuutta palautteiden perusteella, joita Seutulan päiväkodin kasvattajat antoivat koko vuosikellon toimivuudesta ja käyttöön otosta. Arvioimme toimivuutta myös vuosikellon osan YK-viikon kokeilusta tulleiden havaintojen sekä kasvattajien palautteen perusteella.

Vuosikellon osan kokeilu YK- viikko sujui mielestämme hyvin ja pääsimme tavoitteisiimme raottaa lapsille maailman monimuotoisuutta sekä ihmisten erilaisuutta ja samanarvoisuutta. Tästä toiminnallisesta osan kokeilusta opimme sen, että päiväkodissa on tärkeää aina jotain uutta asiaa opeteltaessa ottaa huomioon kohderyhmä. Lasten kanssa ei voi opetella uutta luennoimalla kuten aikuisille, vaan virikkeitä ja osallistamista tarvitaan paljon. Tarkistimmekin

vielä tämän ohjausosuuden jälkeen, että vuosikellossamme jokaisessa kohdassa toteutuu lapsen osallisuus ja osallistaminen. YK-viikosta saadun hyvän palautteen pohjalta voimme todeta tuokioiden olevan lapsiryhmille sopivia, mutta ryhmän koko on otettava huomioon vuosikellon tuokioita toteuttaessa. Ryhmäkoon tulee olla tarpeeksi pieni, jotta kaikki lapset saavat osallisuuden kokemuksen tuokioista. Vinkkinä Seutulan päiväkodille annoimmekin se, että he järjestäisivät tuokioita mahdollisuuksien mukaan pienryhmissä.

Toteutimme vuosikellon osan kokeilun vain kuusivuotiaille lapsille, joten emme osaa varmasti sanoa miten tämä toimii pienemmillä. Uskomme kuitenkin, että päiväkodin kasvattajat osaat soveltaa tehtäviä niin, että ne ovat jokaiselle ikäryhmälle sopivia tukien ympäristökasvatusta. Esikouluopettajien palaute vuosikellon osan kokeilusta oli todella hyvää ja heidän mielestään olimme viikon suunnittelussa ottaneet hyvin huomioon ikäryhmän. Myös lasten palautteen ja omien huomioiden pohjalta, voimme todeta YK-viikon olleen heille sopiva ja innostavia, sillä viikon aiheista oli puhuttu myös kotona ja otettu vanhemmat mukaan tervehtimiseen eri kielillä.

Lähetimme sähköisen kyselyn ympäristökasvatuksen vuosikellosta Seutulan päiväkodille tammikuussa 2016. Kyselyllä halusimme selvittää sen, onko ympäristökasvatuksen vuosikello otettu käyttöön ja onko se toiminut. Samassa kysyimme myös parannus- ja kehitysideoita. Kysely oli lähetetty kaikille Seutulan päiväkodin kasvattajille, mutta saimme vastauksia vain kolme, vaikka annoimme pitkän ajan vastaamiselle. Saamissamme palautteissa kaikissa kuitenkin sanottiin, että he olivat ottaneet vuosikellon käyttöön ja sieltä oli omien mahdollisuuksien ja tavoitteiden mukaan valikoitu ryhmälle sopivia tehtäviä.

Palautteissa kasvattajat kertoivat, että heidän mielestään vuosikello on hyödyllinen ja monipuolinen työväline. He totesivatkin, että vuosikellossa on todella paljon hyviä ideoita, eikä aika riitä kaikkien niiden toteuttamiseen. Onneksi se ei ollut tarkoituskaan, vaan toimintoja voi jakaa eri vuosille, ettei aina tee ja opettele samoja asioita. Koemmekin tämän hyvin positiivisena asiana, että olemme saaneet vuosikelloon tarpeeksi valinnanvaraa. Kasvattajat myös kiittivät vuosikellon helppokäyttöisyyttä, kun kivat ideat ovat yksissä kansissa, joka on helppo ottaa esille. Yhdessä palautteessa odotettiinkin jo innolla sitä, kun päästään kokeilemaan keväällä tehtäviä toimintoja.

Vuosikellon osan kokeilusta tulleiden havaintojen ja palautteiden sekä alkuvuoden kyselyn perusteella mielestämme onnistuimme luomaan päiväkodille toimivan työvälineen ympäristökasvatuksen toteutukseen, koska he olivat ottaneet sen käyttöön ja olivat selkeästi tyytyväisiä sen monipuolisuuteen. Hyvä palaute kokeiluosuudesta myös vahvisti sitä, että vuosikellon tee-

mat ovat heille sopivia. Kaikki toiminnot vuosikellossa eivät varmasti sovellu kaikille sellaiseen, mutta pyrimme saamaan niistä sellaisia, että ne ovat sovellettavissa kaiken ikäisille lapsille.

6 Pohdinta ja johtopäätökset

Opinnäytteemme tavoitteena oli luoda lapsille mielekkäitä tapoja oppia ympäristöstä ja luonnosta. Tämän pohjalta kehitimme Seutulan päiväkodille ympäristökasvatuksen vuosikellon, jossa on lapselle mielekkäitä toimintoja, joita voi hyödyntää varhaiskasvatuksen ympäristökasvatuksessa. Kokeiltuamme vuosikellon osaa, huomasimme joitain asioita, joita tulisi ottaa huomioon, jotta tuokiot olisivat lapsille mielekkäitä ja sopivia. Vuosikellossa on hyvä olla monipuolista, visuaalista ja kokemuksellista oppimista sekä lapsia osallistavaa ja ikäryhmälle sopivaa toimintaa. Tarkistimme lopuksi, että vuosikellon toiminnot ovat edellä mainitun mukaisia, joten voimme todeta päässeemme tavoitteeseemme saada toiminnoista lapsille mielekkäitä.

Arvioimme tuotoksemme onnistuvuutta myös lapsilta sekä kasvattajilta tulleen palautteen perusteella. Olsimme toivoneet mahdollisesti hieman enemmän palautetta vuosikellosta ja sen käyttökokemuksista. Tämän olisimme saattaneet saavuttaa paremmin, jos olisimme itse menneet paikalle kyselemään vuosikellosta sen sijaan, että lähetimme heille sähköisen kyselyn. Ilmeisesti kaikki päiväkodin kasvattajat eivät käytä kovinkaan aktiivisesti sähköpostejaan, joten kyselyiden toimitustapa olisi ehkä pitänyt olla toinen. Ympäristökasvatuksen vuosikello on kerennyt olla Seutulan päiväkodin käytössä ennen kyselyä vain noin viiden kuukauden ajan syyskuusta 2015 tammikuuhun 2016, joten emme voi varmasti todeta sen toimivan ympäri vuoden. Olemme kuitenkin tyytyväisiä niihin palautteisiin, jotka saimme ja mielestämme onnistuimme tavoitteessamme näiden palautteiden ja oman kokemuksemme pohjalta arvioiden.

Tarkoituksenamme oli luoda ympäristökasvatuksen vuosikellosta sellainen, että sitä voisi hyödyntää myös muissa päiväkodeissa. Suunnittelimme vuosikellon siten, että se ei ole sidoksissa mihinkään tiettyyn paikkaan tai päiväkotiin ja se on muokattavissa erilaisiin olosuhteisiin. Vuosikellon tarkoituksena ei ole turhauttaa ja väsyttää päiväkotia liian monilla tehtävillä ja vaatimuksilla, vaan antaa paljon ideoita ympäristökasvatuksen toteuttamiseen. Näistä ideoista voi kasvattaja itse valita ryhmälle ja tilanteeseen sopivimmat. Koemme siis, että saimme vuosikellostamme tarkoituksenmukaisen, koska se on siis suunniteltu siten, että sitä helppo muokata palvelemaan juuri oman päiväkodin tavoitteita ja toimintaa. Lisäksi tavoitteemme oli suunnitella vuosikellosta Seutulan päiväkodin kasvattajien toiveiden mukainen. Vuosikellon hyvästä palautteesta ja käyttöön otosta päätellen voimme todeta, että työväline oli heidän toivomansa mukainen emmekä saaneet siihen mitään korjauspyyntöjä.

Saimme käytettyä ympäristökasvatuksen vuosikellon toteutuksessa omia vahvuksiamme luovien toimintojen hyödyntämisestä ja tietämyksestämme lasten osallisuuden tärkeydestä. Vuosikellon toiminnoissa on hyödynnetty luovia toimintoja, esimerkiksi ympäristötaiteen tai eri juhlien muodossa. Kaikki vuosikellon toiminnot on suunniteltu palvelemaan lasten osallisuutta. Koemme saaneemme vuosikellosta itsemme näköisen, mutta päiväkodin tarpeita vastaavan. Uskomme myös saaneemme vuosikellosta sellaisen, että siitä tulee olemaan hyötyä meille tulevaisuudessa työskennellessämme itse lastentarhanopettajina.

Saimme vuosikellon osan kokeilun kautta ohjauskokemuksia ja varmuutta lasten kanssa työskentelyyn, jotka ovat opettavaisia ajatellen tulevaisuuden työtä lastentarhanopettajina. Pääsimme myös haastamaan itseämme ja astumaan hieman mukavuusalueen ulkopuolelle, esimerkiksi kun pukeuduimme rooliasuihin ohjaustuokioon ja heittäydymme eri rooleihin. Ympäristökasvatus ei ollut aikaisemmin kummallekaan kovin tuttu aihealue, joten senkin osalta olimme mukavuusalueemme ulkopuolella. Yhteistyömme ohjaustuokioissamme oli sulavaa ja ohjauksemme luontevaa, josta saimmekin hyvää palautetta päiväkodin kasvattajilta. He muun muassa kuvailivat työtötämme innostavaksi.

Omana oppimistavoitteena meillä oli oppia siitä, miten eri tavoin ympäristökasvatusta voi toteuttaa varhaiskasvatuksessa sekä oppia kehittämistyöstä ja siihen liittyvistä osa-alueista. Kehittämällä uuden pedagogisen välineen Seutulan päiväkodin käyttöön, opimme mitä kaikkea tulee huomioida päiväkodin kehittämistehtävissä. Opimme muun muassa sen, että uutta välinettä kehitettäessä aikaa kuluu paljon. Työvälineen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lasten, vanhempien ja kasvattajien mielipiteet, jotta se olisi varmasti juuri heidän tarpeisiinsa soveltuva sekä mielekäs työväline. Kasvatuskumppanuus tulee ottaa huomioon kysymällä vanhemmilta luvat lasten osallistumiselle ja pyytämällä toiveita toiminnalle. Lasten osallisuus näkyy siinä, että lapset otetaan suunnitteluun mukaan ja huomioidaan heidän osallisuus myös työvälineen käytössä. Kehitettäessä opetuksellista työvälinettä on huomioitava lapsen kokemuksellinen oppiminen ja muutenkin se, että opetus tyyli on kohderyhmälle sopiva. Lisäksi opimme siitä miten monipuolisesti ympäristökasvatusta ja kestävää kehitystä voi toteuttaa päiväkodissa, kun suunnittelimme toimintoja vuosikelloomme teorian pohjalta.

Opinnäytetyön johtopäätöksenä voimme todeta palautteiden ja kokemusten pohjalta, että ympäristökasvatuksen vuosikellon on hyvä työväline päiväkotiin. Seutulan päiväkodin kasvattajat voivat jatkossa kehittää ympäristökasvatuksen vuosikelloa laajentamalla sen sisältöä. Päiväkodissa voisi ottaa vuosikellon työvälineenä muuhunkin varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Vuosikelloa voi käyttää esimerkiksi liikunnan tai kädentaitojen suunnittelussa. Yhteistyö Seutulan päiväkodin kanssa sujui hyvin ja tavoitimme toisemme aina tarpeen vaatiessa. Olemme kaikilta osin tyytyväisiä siihen, miten hyvin toiminnallinen opinnäytetyömme sujui.

7 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Lähdeaineiston valinnassa tulee ottaa huomioon tiedonlähteen auktoriteetti, lähteen ikä, laatu ja mikä on sen uskottavuuden laatu (Vilka & Airaksinen 2003, 72). Käytimme siis teoriamme lähteenä vain 2000-luvun lähteitä, jotta tietomme olisi mahdollisimman tuoretta ja siten luotettavaa ja ajantasaista. Arvioimme Internetlähteiden luotettavuutta kriittisesti, sen mukaan, kuka sen on kirjoittanut ja julkaissut. Kuvaamme opinnäytetyössämme myös prosessimme selkeästi, jotta lukija ymmärtää mitä olemme tehneet. Keskustelimme raporttia tehdessä ja pitkin prosessia Seutulan päiväkodin kasvattajien kanssa aineiston paikkansapitävyydestä.

Talentia ry:n sosiaalialan ammattilaisen eettisissä ohjeissa sanotaan asiakaslähtöisyyden olevan sosiaalialan ammatillisen työn keskeinen periaate (Talentia 2005, 11). Siihen pyrimme myös opinnäytetyössämme. Toiminnan tuli palvella asiakasta, joka tässä yhteydessä on päiväkodin kasvattajat, lapset sekä lasten vanhemmat. Saavuttaaksemme sen, emme ohjanneet tai suunnitelleet työmenetelmänä päiväkodille mitään vain, vaan aihe oli lähtöisin heidän tarpeistaan. Asiakkaalla on myös oikeus yksityisyyteen, joten kunnioitimme luottamuksellisuutta noudattamalla salassapitosäännöksiä (Talentia 2005, 8). Oli siis tärkeä kertoa mihin päiväkodilta saatavat tiedot käytetään. Sovimme myös tarkasti, haluaako päiväkotini nimeään ja muita tietojaan julki vai ei.

Otimme kehittämistehtävässämme huomioon niin lasten, heidän vanhempien kuin päiväkodin kasvattajienkin toiveet. On tärkeää kuulla niitä, joita kehittämämme vuosikello tulee palvelemaan. Osallisuus on yksi ympäristökasvatuksen peruseriaatteita. Pienten lasten osallisuus tarkoittaa sitä, että lapsella on oikeus tulla kuulluksi. Lapsen kuuleminen on tärkeä osa myös varhaiskasvatusta. Kestävän kehityksen työhön liittyy luontevasti kasvatuskumppanuus, joten lasten vanhemmat on hyvä pitää ajan tasalla, jotta lapset voivat hyödyntää oppimaansa myös kotona. (Parikka-Nihti 2011, 34, 37-38.) Teimme kyselyt lasten vanhemmille, joissa pyysimme vanhempien sekä lasten toiveita ympäristökasvatuksen vuosikelloon. Muokkasimme työtämme lasten ja heidän vanhempien kommenttien ja toiveiden mukaisesti. Päiväkodin kasvattajia haastattelimme, jotta saimme heidänkin mielipiteet huomioitua.

Lasten kanssa on tärkeä toimia eettisten ohjeistusten mukaan (Talentia 2005). Päiväkodin kanssa tehtävässä yhteistyössä on tärkeä muistaa salassapitovelvollisuus sekä ohjaustilanteissa lasten itsemääräämisoikeus. Yhteistyökumppanin eli Seutulan päiväkodin kanssa teimme yhteiset opinnäytetyösopimukset selviksi, jotta he tietävät mihin käytämme saamaamme tietoa. Hankimme tutkimusluvut Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveystoimelta (Liite 5), jotta pys-

tyimme toteuttamaan opinnäytetyömme Vantaan kaupungin päiväkodissa. Lupa-asiat hoidimme kuntoon myös päiväkodin lasten vanhempien kanssa ja informoimme heille meidän toiminnastamme sekä pyysimme luvat lasten osallistumisesta vuosikellon osan kokeiluun.

Sosiaali- ja terveystieteiden toiminnan perustana on ihmisarvon ja ihmisen kunnioittaminen. Niihin sisältyvät muun muassa itsemääräämisoikeus ja valinnanvapaus. (ETENE 2011, 5.) Opinnäytetyön toiminnallisessa vuosikellon osan kokeilussa päiväkodin henkilökunnan lisäksi oli siis myös tärkeä kuulla lapsia. Jokaisella ihmisellä on iästä riippumatta oikeus omiin valintoihinsa ja ensisijainen oikeus tehdä omaa elämäänsä koskevat päätökset (Talentia 2005, 15). Tässä tapauksessa lapsella oli oikeus siis päättää haluasiko osallistua toimintaan vai ei.

Jo varhaiskasvatuksesta lähtien tulee eettisen kasvatuksen olla riittävästi mukana. Varhaiskasvatuksen tavoitteiksi tulisi asettaa kiinnostuksen herättäminen eettiseen pohdintaan ja eettisten valintojen ymmärtämiseen. (ETENE 2011, 29.) Koemmekin siis, että meidän täytyy omalla toiminnallamme ja asenteillamme näyttää lapsille mikä on oikein ja mikä väärin. Lasten kanssa työskentelyssä tärkeää on vuorovaikutus. Päiväkodissa lapsen ja kasvattajan välinen vuorovaikutus on toista arvostavaa ja inhimillistä. Hyvä vuorovaikutus edellyttää keskinäistä luottamusta ja siihen sisältyy kuulluksi tuleminen. (ETENE 2011, 6.) Mielestämme aikuisina meidän on kunnioitettava ja arvostettava lapsia yksilöinä sekä suunnitella heitä osallistavaa toimintaa, jotta he tuntevat tullessaan kuulluiksi ja olevansa tärkeitä. Saadakseen lapsilta arvostusta, on oltava johdonmukaisia. Puheet ja teot eivät voi olla ristiriidassa keskenään. Lasten kanssa vuorovaikutusta on helpompi luoda jos on tarpeeksi helposti lähestyttävän oloinen ja siihen pyrimme ohjauksellisessa osiossamme.

Talentian eettisissä ohjeissa mainitaan eettisen pohdinnan lisäksi myös oma jaksaminen. Sosiaalialan työssä on tärkeä tunnustaa omat rajansa jaksamisen suhteen. Omasta itsestä huolehtiminen onkin osa ammattitaitoa. (Talentia 2005, 31.) Oma jaksaminen on mielestämme muistettava myös opinnäytetyötä tehdessä. Vaikka opinnäytetyö on laaja työ, jossa täytyy näyttää oma ammatillinen osaaminen, täytyy kuitenkin muistaa suhteellisuus. Opinnäytetyö on 15 opintopistettä, joten se mukaan täytyy työtunnitkin suhteuttaa. Aikataulut on auttanut meitä siinä, että varasimme aina tietyn ajan opinnäytetyöllemme, jotta emme ikään kuin pala loppuun työtä tehdessä.

Noudatimme opinnäytetyössämme Seutulän päiväkodin toimintaa ohjaavia arvoja, jotka ovat innovatiivisuus, kestävä kehitys sekä yhteisöllisyys. Innovatiivisuus ilmenee Seutulän päiväkodissa rohkaisevana, myönteisenä ja osallistavana tapana toimia sekä omien toimintatapojen tarkasteluna ja arviointina. On lupa kokeilla ja erehtyä. Kestävä kehitys näkyy päiväkodissa suvaitsevaisuutena ja monimuotoisuuden hyväksymisenä. Aikuisen esimerkillä lapsi oppii kun-

nioittamaan sekä arvostamaan lähiympäristöään ja sen mahdollisuuksia muun muassa erilaisilla retkillä. Yhteisöllisyys näkyy Seutulan päiväkodissa kasvatuskumppanuutena. Vanhempien lisäksi yhteistyötä tehdään muun muassa koulun, seurakunnan, Katriinan sairaalan sekä Seutulan tilanhoitajan kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelma, Seutulan toimintayksikkö 2013, 4.) Pyrimme suunnittelemaan innovatiivisia ideoita kehittämämme ympäristökasvatuksen vuosikellon toiminnoiksi, jotta Seutulan päiväkodin kasvattajat saavat työlleen uusia näkökulmia. Kestävä kehitys on suuressa osassa opinnäytetyötämme ja pyrimme myös käyttäytymisellä ja asenteillamme ohjaamaan lapsia ympäristövastuullisiksi. Yhteisöllisyyttä ja kasvatuskumppanuutta pyrimme omalta osaltamme tukemaan olemalla yhteydessä lasten vanhempiin sekä tekemällä yhteistyötä päiväkodin kasvattajien kanssa. Myös monet ympäristökasvatuksen vuosikellon toiminnot tukevat yhteisöllisyyttä sekä kasvatuskumppanuutta.

Lähteet

Cantell, H. 2004. Ympäristökasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus.

ETENE-julkaisuja 32. 2011. Sosiaali- ja terveysalan eettinen perusta. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Jackson, K. & Jackson, B. 2008. Elefantti Antti-fantti. Jyväskylä: Tammi.

Koskinen. 2010. Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina. Ympäristökasvatuksen näkökulma osallistumiseen. Nuorisotutkimusseura. Helsinki

Mitä ympäristökasvatus on? 2014. Suomen ympäristökasvatuksen seura ry. Viitattu 19.5.2015. <http://www.vihrealippu.fi/mita-ymparistokasvatus-on>

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Varhaiskasvatus. Viitattu 19.5.2015. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi>

Parikka-Nihti, M. 2011. Pieniä puroja - kasvua kohti kestävästä kehitystä. Helsinki: Lasten keskus.

Parikka-Nihti, M & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä - Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Juva: Bookwell Oy.

Talentia ry. 2005. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattitieteen lautakunta. Helsinki.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Varhaiskasvatus. Viitattu 19.5.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>

Varhaiskasvatussuunnitelma, Seutulan toimintayksikkö. 2013. Opetuslautakunta. Sivistystoimi. Vantaa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.

Vuosikellon tarkoitus. 2013. Innokylä. Viitattu 19.5.2015. <https://www.innokyla.fi/web/malli211484/toimintamalli>

Ympäristökasvatus. Varhaiskasvatus. Helsingin yliopisto. Viitattu 19.5.2015. <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus/missa-ymparistokasvatusta-toteutetaan/oppilaitokset/varhaiskasvatus/>

Kuvat

Kuva 1: Esimerkki vuosikellon sarakkeista.....	19
Kuva 2: Maiden läpikäyntiä.....	25
Kuva 3: Antti-fantti tarinan lukua	27
Kuva 4: Maanosiin tutustumista	28

Liitteet

Liite 1: Vuosikello ohjeineen	39
Liite 2: Tiedote ja kysely vanhemmille	58
Liite 3: Kysely vuosikellon toimivuudesta	60
Liite 4: YK-viikon ohjeistus.....	61
Liite 5: Tutkimuslupa.....	64

Liite 1: Vuosikello ohjeineen

	YMPÄRISTÖKASVATUKSEN VUOSIKELLO
ELO	- Alkukartoitus - Askartelua luonnon- ja kierrätysmateriaaleista - Jokamiehenoi- keudet-viikko
SYYS	- Eläinten tutkiminen (Linnunpönttö ja siilipesä) -Maatumiskoe - Marjametsään -Matokompostori - Sadonkorjuujuhla - Sienimetsään - Syyspäiväntasaus - Syysretkiä
LOKA	- Energiansäästöviikko 40-41 -Kansainvälinen leipä & ruoka-päivä 16.10. - Kierrätysviikko - Ruskavaellus - YK-päivä 24.10.
MAR- RAS	- Eläinten talviseuranta - Isänpäiväaskartelu - Maailman ilmastopäivä 11.11. - Pihatakkoot - Älä osta mitään-päivä
JOULU	- Ei materiaaliset joululahjat - Eläinten talviseuranta - Joen jäätyminen seuranta -Jouluaskartelut -Joulujuhla - Talvipäivänseisaus - Talviretkiä
TAMMI	- Joen jäätyminen seuranta jatkuu -Pihalintubongaus - Talviretkiä
HELMI	- Hiihtoretkiä - Lainan päivä 8.2. - Lumen tutkiminen - Sanomalehtiviikko - Talvi- ja jäätäide -Vihreän lipun-päivä 2.2. - Ystävänpäivän vietto
MAA- LIS	- Earth hour 29.3. - Kevätpäiväkirjan aloitus - Kevätpäiväntasaus - Kevätretkiä - Maailman vesipäivä 22.3. - Pääsiäisaskartelut

HUHTI	- Kevään seuraaminen - Luontokonsertti -Nuukuusviikko - Vappuaskartelut
TOUKO	- Kasvimaan kunnostus - Muuttolintupäivät 9.-10.5. - >Linturetki & leikki - Puiden kevät - Valkovuokkovaellus - Äitienpäiväaskartelut
KESÄ	- Kasvimaan kunnossapito - Kesäretkiä - Kesäpäivänseisaus - Loppukartoitus -Maa-ilman ympäristöpäivä 5.6.
HEINÄ	- Luonnossa liikkumista

VINKIT
<p>Varavaate- tai lelukirppis Päiväkodilla voi järjestää kirpputoreja, joihin vanhemmat voivat tuoda lasten vanhoja vaatteita tai leluja. Vaatteita ja leluja voi ”ostaa” vaihtamalla toiseen vaatteeseen tai leluun. Loput vaatteet voi jättää esimerkiksi päiväkodille varavaatteiksi tai viedä kierrätykseen.</p> <p>Osta/myy/vaihda-palsta Päiväkodille voi perustaa palstan, johon vanhemmat voivat ilmoittaa, jos heillä on pieneksi jääneitä vaatteita tai vanhoja leluja tms.</p> <p>Retkien reitit kartalle Merkatkaa aina retkien reitit karttaan. Samalla voi opetella kartan käyttöä ja sitä, kuinka lyhyt matka kartalla onkin pitkä matka luonnossa. Loppuvuodesta on kiva tutkia missä kaikkialla on käyty retkeilemässä.</p> <p>Vanhemmat mukaan juhlien suunnitteluun ja toteutukseen Vanhempien mukaan ottaminen tukee kasvatuskumppanuutta. Vanhemmilta voi kysellä ideoita esimerkiksi juhliin ja he voivat auttaa koristeluissa ja leivonnaisten tekemisistä.</p>

Lasten palaverit

Palavereja voidaan pitää kuukauden aikana muutaman kerran ja osallistaa lapset päättämään, mitä vuosikellosta valitaan toteutettavaksi kuukauden aikana.

Vierailut lähivanhainkodille

Lapset voivat käydä vierailulla vanhainkodissa ilahduttamassa vanhuksia, esimerkiksi laulujen avulla, tai vain jakamalla vanhuksille piirustuksiaan ja kertomalla niistä. Vierailuilla lapset ilahduttavat vanhuksia ja saavat sosiaalisen kokemuksen siitä, miten hekin voivat vaikuttaa toiseen ihmiseen.

Kirjasairaala

Lapset voivat tuoda kodista rikkinäisiä kirjoja tai niitä voidaan etsiä päiväkodista. Yhdessä aikuisten kanssa lapset kunnostavat kirjoja ja keskustelevat siitä miksi on niin tärkeää, että kirjoista pidetään hyvä huoli ja niiden elinikää pidennetään, eikä vain osteta koko ajan uutta.

OHJEET VUOSIKELLOON

ELOKUU

Alkukartoitus

Elokuussa uuden lukuvuoden alussa lapsilta testattaisiin erilaisten helppojen kysymysten avulla heidän tietämyksensä jokamiehenoikeuksista, kierrätyksestä tai vaikka kestävästä kehityksestä yleensä. Lukuvuoden loppuessa kesäkuussa samat kysymykset kysyttäisiin lapsilta uudelleen ja katsottaisiin mitä he ovat oppineet. Aiheen voi rajata joka vuosi vähän eri aihealueita painottaen.

Askartelu

-Luonnonmateriaaleista

Monet askartelumateriaalit voi helposti korvata luonnonmateriaaleilla ja ne ovat ilmaisia. Maasta voi löytää monenlaisia käyttökelpoisia materiaaleja kuten heiniä, käpyjä, oksia, tikkuja ja lehtiä. Materiaaleja kerätessä on kunnioitettava luontoa ja on hyvä kerrata jokamiehenoikeuksista mitä saa kerätä ja mitä ei. Mikäli lapset osallistuvat materiaalien keruuseen, voidaan samalla tarkastella eri yksityiskohtia, kuten muotoja, värejä, tuoksuja ja pintoja. Luonnonmateriaaleista voi askarrella niin paljon, kuin mielikuvitus antaa myöden. Esimerkiksi minimaailmoja ja pienoismalleja tai piirtää ja askarrella niiden avulla. (Sunikka 2010, 26.)

Tässä muutama idea askarteluja varten:

- Vaahteransiemenistä, tammenterhoista tai erilaisista marjoista voi pujotella helminauhan tai ikkunakoristeen vaikkapa äidille äitienpäiväksi.
- Kävyistä voi tehdä käpylehmiä ja muita eläimiä ja jouluna tonttu-ukkoja. Takiaisista saa pikkusiilejä tekemällä niille tikkujalat.
- Tikuista ja kepeistä voi tehdä pienoismallimökkejä ja -aitauksia liimaamalla niitä pahville.
- Kuivatuista ja prässätystä kasveista voi tehdä kortteja tai tauluja. Laittamalla lehden paperin alle ja värittämällä liidulla paperia, saa lehden kuvan paperille. (Sunikka 2010, 26.)

- Kierrätysmateriaaleista

Askarteluissa voi mainiosti hyödyntää kierrätysmateriaaleja. Kierrätysaskarteluissa on ideana luonnonmateriaalien tapaan hyödyntää jo olemassa olevia materiaaleja, sen sijaan, että ostettaisiin kaupasta aina uutta. Vain mielikuvitus on rajana siinä mitä voi askarrella siitä, mitä kaapista jo valmiiksi löytyy. (Sunikka 2010, 34.)

Tässä muutama idea askarteluja varten:

- Vanhoista heijastimista tai leluista voi tuunata uudenlaisia.
- Vanhoista postikorteista, kartongin paloista, sanomalehdistä, tilkuista, helmistä tai napeista voi keksiä aina askarreltavaa.
- Viinipullonkorkeista saa vuodenajan tai juhlan mukaan koristeiksi erilaisia hahmoja, kuten tonttuja, lepakoita tai eläimiä.
- Napeista saa uuden korun äidille tai avaimenperän isälle.
- Vanhoista vaatteista tai kangaspaloista voi askarrella uudet vappuasut tai pahvilautasista vappunaamarit. (Sunikka 2010, 34.)

Lisää ideoita löytyy askartelukirjoista ja -lehdistä sekä internetistä.

Jokamiehen oikeudet-viikko

Lasten kanssa on hyvä käydä läpi jokamiehen oikeudet ja kerrata niitä aika ajoin.

Jokamiehen oikeuksiin kuuluu se, että saa liikkua jalan, hiihtäen tai pyöräillen luonnossa muualla kuin pihamaalla. Saa liikkua myös muilla kuin sellaisilla pelloilla, niityillä tai istutuksilla, jotka voivat vahingoittua kulkemisesta. Sellaisilla alueilla, missä liikkuminenkin on sallittua, saa tilapäisesti oleilla esimerkiksi telttailten, pitäen huolen riittävästä etäisyydestä asumuksiin. Luonnonmarjojen, kukkien ja sienten poiminta sekä onkiminen ja kalastaminen ovat sallittua. Vesistöissä veneily, uiminen ja peseytyminen sekä jäällä kulkeminen on sallittua. (Sunikka 2010, 14.)

Jokamiehen oikeuksiin kuuluu se, ettei saa aiheuttaa häiriötä tai haittaa toisille ihmisille, eläimille, linnuille, niiden pesille tai poikasille. Ei saa kaataa tai vahingoittaa kasvavia puita eikä ottaa kuivunutta tai kaatunutta puuta, varpuja, sammalta tms. toisen maalta. Toisen maalle ei saa tehdä avotulta ilman pakottavaa tarvetta eikä saa häiritä kotirauhaa meluamalla tai leiriytymällä liian lähelle asumuksia. Ei saa roskata ympäristöä. Moottoriajoneuvolla ei saa ajaa maastossa ilman maanomistajan lupaa eikä saa kalastaa tai metsästää ilman asianomaisia lupia. (Sunikka 2010, 14.)

SYYSKUU

Eläinten tutkiminen (Siilipesä ja linnunpönttö)

Lasten kanssa voi keskustella siitä, miten eläimet valmistuvat talveen. Mitkä eläimet nukkuvat talviunta, mitä se tarkoittaa? Siileille voi rakentaa pesän tai linnuille linnunpöntön.

Ohjeet:

Siilipesä: Siilit alkavat horrostamaan syys-lokakuussa ja pitkä talvi koettelee helposti niitä. Siilejä voi auttaa selviytymään talven yli rakentamalla sille pienen pesän ja ruokkimalla sitä ennen horrosta. Lankuista voi rakentaa laatikon, jossa ei ole pohjaa ja siihen tulee leikata kulkuaukko. Laatikko laitetaan alassuun kuivaan paikkaan johon valumavedet eivät pääse. Laatikon pohja vuorataan kuivilla puunlehdillä ja sen jälkeen laatikko täytetään kuivalla heinällä. Laatikkoon ei tule laittaa ruokaa, vaan sen lähelle. Sopivaa ruokaa siilille ovat esimerkiksi liha, kala sekä kissan- ja koiranruoat. (Sunikka 2010, 21.)

Linnunpönttö maitotölkeistä: Tarvitsette tyhjiä huudeltuja ja kuivattuja maito- tai mehutölkkejä ja liimaa sekä koristeluun esimerkiksi nappeja, askartelumaalia, jäätelötikkuja ja muuta koristetta. Liimatkaa maitotölkkien siivet kiinni ja leikatkaa tölkin etuosaan aukko, joka on tarpeeksi suuri linnuille. Seuraavaksi voitte maalata linnunpöntön ja lähteä koristelemaan sitä vaikka napeilla. Jos ette halua maalata linnunpönttöä, voi siihen myös liimata kangastilkkuja sen sijaan. Linnunpöntön katolle voi liimata jäätelötikunpuolikkaita katoksi, jotta pöntöstä tulee kestävämpi. Lopuksi voitte käydä lasten kanssa yhdessä kiinnittämässä pöntöt pihan puihin, mahdollisimman suojaisiin paikkoihin. (Askarteluohje linnunpönttö 2013.)

Maatumiskoe

Jos matokompostorin (katso matokompostori) perustaminen ei ole mahdollinen, voidaan lasten kanssa kuitenkin tehdä maatumiskokeita ja sitä kautta tutustua siihen mikä maatuu ja mikä ei. Erilaisia esineitä ja asioita laitetaan harsokankaasta tehtyihin pusseihin. Yhteen pussiin laitetaan sellaisia mitkä maatuu ja muihin sellaisia mitkä eivät, kuten esimerkiksi muovisia ja metallisia esineitä. Seuraavaksi pussit suljetaan huolella ja kaivetaan maahan

hyvin merkittyihin paikkoihin. Pussien annetaan olla maassa muutamia viikkoja ja joskus jopa vuoden ja vasta sitten kaivetaan ylös ja katsotaan mitä muutoksia on tapahtunut. Tarkkaillaan sitä mitä on tapahtunut, mille on tapahtunut ja missä ajassa. Tämän kokeen avulla havaitaan mitkä materiaalit maatuvat ja mitkä eivät. Lopuksi voi yhdessä pohtia mistä se johtuu. (Sunikka 2010, 30.)

Marjametsään

Metsään voi lähteä keräämään marjoja. Metsässä voi miettiä sitä, mistä saa kerätä ja kerata jokamiehen oikeuksia. Entä mitkä marjat ovat syötäviä? Päiväkodilla marjoja voidaan käyttää myös esimerkiksi maalaamiseen.

Matokompostori

Matokompostori on hieno biojätteen käsittelymuoto, mutta se on myös mainio tapa havainnollistaa maatumista kouluissa tai päiväkodeissa. Matokompostorin perustamista varten tarvitaan sopiva astia. Astiaksi sopii hyvin vaikka vanha terraario, akvaario tai muovinen laatikko. Laatikko tulee peittää kannella jossa on reikiä tai mustalla muovilla, jotta kosteus ei haihdu astiasta liikaa. Astat on hyvä suojata suoralta auringolta. Seuraavaksi mato-laatikkoon tarvitaan seosainetta. Seosaineeseen laitetaan paperi-, pahvi- tai olkisirppua sekä vaikka puunlehtiä, neulasia, kasvinosia, oksahaketta, turvetta, sahanpurua tai kuoriketta. Joukkoon kannatta laittaa myös pari kourallista hiekka- tai savipitoista maata hampattomien matojen ruuansulatuksen edistämiseksi. (Matokompostori; Sunikka 2010, 30.)

Seosainetta voi kostuttaa esimerkiksi suihkepullolla. Seos on madoille sopivan kosteata, kun siitä irtoaa puristettaessa pari tippaa vettä. Seosainetta laitetaan valitun astian pohjalle noin 10cm paksuinen kerros. Jatkossa, kun astiaan laitetaan biojätettä, niin sen jälkeen lisätään aina vähän seosainetta. Seosaineen päälle laitetaan madot ja annetaan niiden muutaman tunnin ajan kaivautua seokseen. Tämän jälkeen matokompostiin voi laittaa hiukan ruokaa ja lisätä taas ohut kerros seosta. Biojätteen kanssa tulee aluksi olla varovainen ja lisätä vain noin kerran viikossa. Sitä mukaan kun madot lisääntyvät alkaa ruokaakin kulua enemmän. Jos ruokaa antaa liikaa, alkaa kompostori haista ja mädäntyä. Jätteet kannattaa pilkkoa, jotta ne hajoavat nopeammin. Mitä vähemmän matoja häiritsee, sitä paremmin ne voivat. (Matokompostori; Sunikka 2010, 30.)

Matokompostori tulee myös tyhjentää välillä, koska matomulta on madoille myrkyllistä. Muutamassa kuukaudessa matojen tuottama uloste lisääntyy ja kompostin väri tummenee, silloin on aika tyhjentää kompostori ja antaa madoille uusi kasvualusta. Voit tyhjentää kompostorin kirkkaassa valossa koska madot pakenevat sitä, tällöin saat kaavittua mullan laatikon päältä ohuina kerroksina. Toinen vaihtoehto on laittaa ruokaa vain laatikon toiseen päähän jonkin aikaa jolloin madot siirtyvät sinne ja voit tyhjentää toisen päädyn.

Anna toisen puolen kuitenkin olla rauhassa noin kuukauden ajan, jotta matojen munat ehtivät kuoriutua. (Matokompostori; Sunikka 2010, 30.)

Sadonkorjuujuhla

Koko talon yhteinen sadonkorjuujuhla, jossa lasten kanssa voi maistella erilaisia vihanneksia. Keskusteltaisiin siitä mitkä ovat lapsille tuttuja ja mitkä eivät. Puhua voi muun muassa ruuan terveellisyydestä ja voi kerätä sadon omasta mahdollisesta kasvimaasta. Lopuksi voisi viettää lauluhetken, jossa laulaa voi erilaisista vihanneksista ja hedelmistä, joita voi itse kasvattaa.

Sienimetsään

Ladatkaa Sienikirja- sovellus tabletteihin jos lähdette lasten kanssa sienimetsään. Sienisovelluksen avulla voi aikuisen avustuksella tunnistaa syötäviä sieniä. Sienistä voi ottaa myös kuvia ja myöhemmin päiväkodissa lapset voivat muistella retkeä ja piirtää sieniä. Luonnossa kasvaa ruokaa, mutta tuntemattomia sieniä ei missään nimessä saa syödä.

Syyspäiväntasaus

Teemana voisi olla syksyn värit ja niiden näkyväksi tekeminen, vaikka maalaamalla.

Syysretkiä

Retkillä opitaan liikkumaan luonnossa ja samalla lapsen motoriset taidot harjaantuvat. Luonto antaa monipuolisemman oppimisympäristön, kuin pelkkä luokahuone. Luontoretkillä voi saada onnistumisen kokemuksia myös ne lapset, joille perinteisessä luokkatilassa opiskelu on haastavampaa. Luonnossa tutkiminen ja kokeileminen lisäävät ymmärrystä myös luonnon toiminnasta ja tapahtumista. (Ympäristökasvatus.)

Syksyllä esikouluryhmät voivat mennä luontoon, esimerkiksi joka maanantai aamupäiväksi opiskelemaan sillä hetkellä opeteltavaa aihetta (numeroita, kirjaimia ym.). Luontoa voi hyvin käyttää hyödyksi, kun opetellaan laskemaan tai kirjoittamaan. Kokemuksellinen oppiminen tulee tässä hyvin esiin. Kirjaimia voi esimerkiksi taiteilla luontoon vaikka kepeistä. Alkukirjaimet voi opetella niin, että opettaja pyytää lasta tuomaan luonnonesineen, joka alkaa tietyllä kirjaimella ym. Numeroita ja laskemista voi opetella keräämällä opettajan pyytämän määrän käpyjä. Myös muut ryhmät voivat nauttia syksyisestä luonnosta ja sisällyttää retkiin heille tarpeellisia opeteltavia asioita, kuten värejä ja muotoja sekä helppoja laskuja.

LOKAKUU

Energiansäästöviikko 40-41

Energiansäästöviikolla on yhdessä mietittävä, kuinka energiaa ja materiaaleja järkevästi käyttämällä voi vähentää ympäristövaikutuksia. Päiväkodissa energiansäästöviikolla voi esimerkiksi viettää sähköttömän päivän tai keskustella, leikkiä ja laulaa auringosta ja aurinkoenergiasta sekä tutustua sanaan energia. (Motiva Oy 2015.)

Kansainvälinen leipä ja ruoka-päivä 16.10.

Kansainvälisenä leipä ja ruoka-päivänä kiinnitetään huomiota ruoan riittävyyteen ja elintarvikekysymyksiin (Vahvike 2015). Päiväkodissa voi esimerkiksi tutkia eri ruokia ja miettiä mistä ne ovat kotoisin. Voi keskustella myös siitä, mitä haittaa on, jos ruoka tulee Suomeen kaukaisista maista. (Luomi, Paananen, Viberg & Virta 2011, 27.)

Kierrätysviikko

Kierrätysviikolla voi eri päivinä keskustella ja tehdä tehtäviä kierrätykseen ja lajitteluun liittyen. Lapset voivat esimerkiksi tuoda vanhoja leluja tai vaatteita päiväkodille, jotka joku työntekijöistä voisi toimittaa vaatekierrätykseen. Lasten vanhoista leluista voi myös järjestää lelukirppiksen päiväkodin kierrätysviikon ajaksi. Jätteiden lajittelua voi opetella myös leikin lomassa. Lajitteluleikkiä varten piirretään ja mahdollisuuksien mukaan laminoidaan jäteastiakuvat. Lapsille tuodaan erilaisia puhdistettuja jätteitä, jotka lasten pitää yhdistää oikeisiin jäteastioihin. (Sunikka 2010,31.) Viikon päätteeksi voi tehdä yhdessä eväsretken luontoon. Eväsretkeltä tulleet roskat lajitellaan retken lopuksi ja näin testataan lasten oppeja viikolta.

Ruskavaellus

Lasten kanssa voi käydä läpi mitä ruska tarkoittaa esimerkiksi katsomalla kuvia. Sen jälkeen voi lähteä retkelle ja katsoa näkykö luonnossa ruskan merkkejä. Mitä värejä näkyy? Tehtävänä voi olla kerätä erivärisiä lehtiä eri määriä ja sen jälkeen tehdä niistä omat taideteokset metsään. Lasten taideteoksista voidaan ottaa tableteilla kuvat ja laittaa vaikka päiväkodin seinälle. Aikuinen voi pyytää lapsia etsimään esimerkiksi neljä keltaista lehteä, kolme lehteä jossa on punaista, ym. Samalla lasten kanssa voi käydä läpi sen, mistä lehtiä saa kerätä; puusta vai maasta.

YK-päivä 24.10.

YK-päivänä tai -viikkona voi keskustella ja tehdä tehtäviä monikulttuurisuudesta. Päiväkodissa voi viettää esimerkiksi monikulttuurisuuteen painottuvan viikon. Viikolla voi viettää myös yhteisen lauluhetken, jossa lauluna muun muassa ”Matkustan ympäri maailmaa”-laulu, jonka avulla voi tutustua eri maihin. YK:n päiväksi voi lasten vanhemmat tuoda omia tai matkoilta ostettuja esineitä näyttelyyn ja voidaan kertoa satuja eri maista. YK:hon voi

lasten kanssa tutustua esimerkiksi Pieni YK-kirjan avulla, jossa on lapsille suunnattuja tehtäviä ja tietoa YK:sta (Sarvi, Korpunen, Liski & Wallén). Päiväkodille voi myös kutsua eri maasta tulevan vierailijan, joka voi kertoa omasta kulttuuristaan lapsille.

MARRASKUU

Eläinten talviseuranta

Marraskuussa voi auttaa talvieläimiä selviämään kylmän talven yli ruokkimalla niitä ja laittamalla ruokaa syyskuussa rakennettuun linnunpönttöön ja seuraamalla lintujen liikkumista lähiympäristössä. Onko ruoka kadonnut? Seurata voi myös näkykö muita talvieläimiä luonnossa.

Isänpäiväaskartelu kierrätysmateriaaleista

Kts. Elokuu: Askartelut

Maailman ilmastopäivä 11.11.

Maailman ilmastopäivänä voi päiväkodilla järjestää esimerkiksi säähierontaa. Miltä tihkusade tuntuisi selässä tai vastaavasti kova tuuli? Aikuiset voivat ohjeistaa lapsia tekemään säähierontaa esimerkiksi pareittain. (Vahvike 2015.)

Pihatalkoot

Pihat voi haravoida yhteisvoimin vanhempien kanssa. Nyttäreiden tapaan voi tehdä niin, että kaikki tuo jotain syötävää ja lopuksi kovan urakan jälkeen kokoontua syömään eväitä. Piha tulee pitää kunnossa yhdessä, eikä saa unohtaa eväiden roskien laittelua (hyvää ker-tausta).

Älä osta mitään-päivä

Älä osta mitään - päivänä lapset voivat esimerkiksi vaihtaa leluja päivän tai viikon ajaksi keskenään.

JOULUKUU

Ei materiaaliset joululahjat

Päiväkodissa ryhmät voivat antaa lahjaksi esimerkiksi näytelmiä tai esityksiä toisilleen. (Taikavas 2014.)

Eläinten talviseuranta

Kts. Marraskuu: Eläinten talviseuranta

Joen jäätymisen seuranta

Joulukuussa on hyvä käydä läpi veden eri olomuodot; jää, vesi ja vesihöyry ja mikä niihin vaikuttaa. Voi tutkia lunta, jäätä ja vettä ulkona ja kysyä lapsilta kysymyksiä. Voi käydä retkillä lähijoella eri kuukausina ja katsoa miten vesi aluksi virtaa ja milloin se sitten jäätyy. Keväällä voi mennä myös katsomaan miten jää sulaa ja vesi alkaa taas virrata. Huomi-oon täyttyy ottaa joen virtaus ja valita sellainen paikka jossa joki pääsee jäätymään.

Jouluaskartelut

Kts. Elokuu: Askartelut

Joulujuhla

Joulujuhlat voi järjestää yhteistyössä lasten vanhempien kanssa. Lapset voivat muun maassa opettaa joulupukille kierrätyksestä tai kestävästä kehityksestä ja voivat tuoda oman vanhan lelun lahjaksi toiselle lapselle.

Lapset voivat tehdä toisilleen tai perheenjäsenilleen aineettomien lahjojen lahjakortit. Korttiin voi kirjoittaa, mikä lahja on kyseessä, kuten esimerkiksi ”Tällä lahjakortilla vietän kanssasi elokuvaillan”. Lahjaksi voi antaa myös esimerkiksi metsäretken, aamiaisen vuoteeseen, siivousapua tai kävelyseuraa. (Sunikka 2010, 34.)

Joulujuhlaa voi viettää myös luonnossa järjestämällä metsään tonttupolon. Kierrellä voi talvisessa ympäristössä ja kerätä esimerkiksi maasta käpyjä, joista voi askarrella tonttukkoja. Lopuksi voi juoda glögiä päiväkodin pihalla ja laulaa joululauluja.

Talvipäivänseisaus

Talvipäivänseisauksen aikaan voi järjestää esimerkiksi talviriehan ulkona leikkien ja pulkamäkeä laskien.

Talviretkiä

Talvella voidaan tehdä retkiä luistelemaan tai hiihtämään. Lumista luontoa on kiva mennä myös vain ihailemaan kävelyretkillä. Voi rakentaa lumilinnaa ja käydä läheisissä pulkamäissä yhdessä. Opiskelu talvisessa luonnossakin onnistuu.

Jos ei talvena juurikaan ole tullut lunta, kannattaa retkeilystä kuitenkin nauttia silloinkin. Lumijälkien sijaan eläimistä voi etsiä muita merkkejä, kuten syötyjä oksia ja käpyjä tai maassa olevia papanoita. Voi keskustella siitä, miten eläimet selviävät talvella luonnossa ja kokeilla sitä itse. Entä mistä eläimet löytävät ruokansa? (Sunikka 2010, 22-23.)

TAMMIKUU

Joen jäätymisen seuranta jatkuu

Kts. Joulukuu: Joen jäätymisen seuranta

Pihalintubongaus

Tabletteja voi hyödyntää myös erilaisten lintujen tutkimiseen. Mitkä ovat talven Suomessa? Näkyykö näitä lintuja? Mitkä linnut syövät linnunpöntöstä? Linnuista voi yrittää ottaa tableteilla kuvia ja selvittää yhdessä mitä lintuja ne ovat.

Talviretkiä

Kts. Joulukuu: Talviretkiä

HELMIKUU

Hiihtoretkiä

Lähiladulle voi lähteä hiihtämään eväiden kera. Retkellä voi nauttia talvisesta luonnosta ja urheilla. Voi keskustella muun muassa luonnon arvostamisesta ja siitä mitä kaikkea kivaa se mahdollistaa ihmisille.

Lainan päivä 8.2.

Lainan päivänä voi pyytää lapsia tuomaan oman kirjan lainaksi päiväkodille viikon ajaksi, jolloin kaikki pääsevät sitä lukemaan (Taikavas 2014).

Lumen tutkiminen

Tutkia voi sitä, mitä kaikkea lumella voi tehdä, esimerkiksi lumileikit tai pulkkamäki. Voi myös tutkia erilaisia jälkiä lumessa. Mitkä jäljet on aiheuttanut ihminen ja mitkä luonto tai eläimet? Lapset voivat tableteilla ottaa kuvia eri jäljistä ja myöhemmin ne voi katsoa yhdessä ja käydä läpi, mistä jäljet on aiheutuneet.

Sanomalehtiviikko

Sanomalehtiviikkona tai -päivänä voi päiväkodissa järjestää erilaisia tehtäviä liittyen sanomalehtiin. Sanomalehdistä voi esimerkiksi etsiä mielenkiintoisia kuvia ja keksiä uusia otsikoita valitsemilleen kuville. Voi lukea yhdessä uutisia ja lopuksi sanomalehtiä voi hyödyntää myös askartelussa.

Talvi- ja jäätaide

Lapset saavat vapaasti pihalla tehdä taidetta lumesta ja jäästä. Lumiukot ja muut taideteokset on hyvä kuvata lapsia varten esimerkiksi tableteilla. Talvella voi leikkiä ilman leluja ja hyödyntää sitä, mitä luonto mahdollistaa.

Vihreä lippu-päivä 2.2.

Vihreä lippu-päivän periaatteet ovat osallisuus, ympäristökuormituksen vähentäminen, kestävän kehityksen kasvatus osana arkea, jatkuva parantaminen sekä yhteistyö. Vihreä lippu-päivänä on tapana iloita yhteisöllisyydestä ympäristöystävällisesti. Päiväkodissa voi viettää esimerkiksi yhteisen talvipäivän ympäristötaiteen, pihaleikkien tai talviliikunnan merkeissä. Jokainen ryhmä voi suunnitella pihalle leikkirastin, joissa muut käyvät leikkimässä. Sisällä voi olla näytelmiä tai esityksiä. Vihreä lippu-päivää voi viettää myös järjestämällä teemaan liittyvät juhlat. (Vihreä lippu-päivä 2012.)

Ystävänpäivän vietto

Ystävänpäivänä korostuu yhteisöllisyys, ystävällisyys ja yhteistyö. Ystävänpäivää voi viettää askartelemalla ja leikkimällä yhdessä toisten ryhmien kanssa. Lapset voivat askarrella tai piirtää kuvia ystävänpäivälahjaksi toisilleen. Kts. Elokuu: Askartelu

MAALISKUU

Earth hour 29.3.

Earth hour on maailman suurin ilmastotapahtuma, jonka järjestäjänä toimii WWF. Tapah-tuman aikana kaikki turhat valot sammutetaan tunnin ajaksi maaliskuun lopulla ja tilalle voi sytyttää kynttilän. Viettäköö päiväkodissa oma earth hour-hetki sammuttamalla valot. Lasten kanssa on hyvä myös keskustella siitä, miksi energian säästäminen on tärkeää. (Earth hour 2015.)

Kevätpäiväkirjan aloitus

Kevät tulee eri vuosina eri aikoihin, joten kevään edistymisestä voi lasten kanssa suunnitella kevätpäiväkirjan. Päiväkirjaan voi merkitä luontohavaintoja, vaikka joka päivä tai ainakin silloin, kun huomaa jonkin selvän kevään merkin, kuten esimerkiksi ensimmäinen kevätpuro, leskenlehti, hiirenkorva ja sitruunaperhonen. Myös retkistä voi piirtää ja kirjoittaa tai kuivata lehtiä muistoksi. Kevään edistymistä voi vertailla eri vuosina, jos kevätpäiväkirjaa on pidetty useana vuonna. Kevään merkkien taltioinnissa voi hyödyntää myös kameraa tai esimerkiksi tablettia. (Sunikka 2010, 14-15.)

Kevätpäiväntasaus

Kevätpäiväntasauksen aikaan voi tutkia kevättä ja sen värejä sekä tehdä kivan maalauksen tai askartelun kevästä.

Kevätretkiä

Kevätretkillä voi tarkkailla muuttuvaa luontoa tai tutkia ötököitä ja lintuja. Tässä on muutama esimerkki keväällä tehtävistä asioista.

- Oma kevättontti

Lähialueelta voi rajata narulla alueen, jonka kasvillisuuden heräämistä käy kevätretkillä seuraamassa. Mikä kasvi kukkii ensimmäisenä? Rajatun alueen sijasta voi kulkea aina saman reitin, jonka varrella pysähdytään aina helposti muistettavilla paikoilla tutkimaan kevään edistymistä. Tabletilla voi ottaa kuvia, joita voi vertailla eri päivinä otettuihin kuviin. (Sunikka 2010, 14.)

- Lätäkkötutkimuksia

Lumen sulettua keväällä metsiin ja piholle muodostuu lätäköitä. Niistä voi keväällä löytää vaikka mitä ötököitä kuten sääsken toukkia ja vesimittareita. Lätäköistä voi siivilöidä eri ötököitä ja laittaa niitä tutkittavaksi valkoiseen muovilaatikkoon. Ötökät saattavat olla niin pieniä, ettei niitä näe ilman suurennuslasia. (Sunikka 2010, 14.)

- Tuntoaistimuksia

Tuntoaistimuksia voi kokea esimerkiksi makaamalla selällään lämpimällä niityllä tai kalliolla. Maatessa tuuli saattaa heiluttaa hiuksia ja hieman viileässä auringon säteet lämmittävät pian. Metsässä voi tunnustella puita ja kiviä, tuntuvatko ne joka kohdasta samalta. Entä miltä ne tuoksuvat? Voidaan harjoitella myös hyvin tuntovastakohtia. Etsitään ympäristöstä erilaisia materiaaleja, esimerkiksi toiseen käteen jotain pehmeää ja toiseen kovaa. Tuntoaistin avulla voi tunnistaa myös mikä on kuivaa ja mikä kosteaa, mikä kylmää ja mikä lämmintä tai mikä kevyttä ja mikä painavaa. Tuntoaistin avulla on kiva myös alkaa erilaisia tunnusteluleikkejä. Esimerkiksi kangaspussiin laitetaan jokin luonnonesine ja muiden tulee arvata mikä se on. (Sunikka 2010, 8.)

- Hajuretket

Keväällä voi tehdä hajumatkan luontoon, jossa haistellaan kaikkea keväistä, kuten hiirenkorvia, multaa tai maatuneita lehtiä. Lehdistä saa hyvin tuoksua, kun niitä hieman rusentaa käsissä. Pusseihin voi laittaa jotain tiettyä hajua ja se pitää arvata tai etsiä luonnosta. (Sunikka 2010, 9.)

Maaailman vesipäivä 22.3.

Vesipäivänä voidaan esimerkiksi tutkia vettä sekä kerrata sen olomuodot ja tehdä lumimaa-lauksia.

Pääsiäisaskartelut

Kts. Elokuu: Askartelut

HUHTIKUU

Kevään seuraaminen

Mitä keväällä tapahtuu? Miksi lumi ja jäät sulaa? Retket lähijoelle mahdollistavat muun muassa joen virtaamisen tutkimisen.

- *Kevät ja roskaus -leikki*: Tarkastella voi mitä lumen alta paljastuu. Mikä kuuluu luontoon ja mikä ei? Miten esimerkiksi roskat ovat joutuneet luontoon ja mitä niille tapahtuu luonnossa? Maatumista on hyvä kerrata. Mikä merkitys ihmisen toiminnalla on luonnon hyvinvoinnille? Tehtävänä tässä leikissä on kerätä roskat pois ja haravoida lehdet. Välineeksi tähän tarvitaan vain suojakäsineet, jättepusseja ja haravat. Seuraavaksi roskat tulee lajitella ryhmiin: paperi- ja pahviroskat, lasi, muovi, ongelmajäte, metalli ja muut. Merkitkää taulukkoon tukkimiehen kirjanpidoilla jätteiden määrät ja pohtikaa mitä materiaaleja voi vielä uusiokäyttää ja mitä tehdään muille roskille. Samalla tulee kerratuksi kierrätysasiat. (Parikka-Nihti 2011, 92.)

- *Oma oksa*: Lähialueen puista jokainen voi valita oman oksan, jonka kehitystä seuraa keväällä. Oksat voi merkitä esimerkiksi erivärisin nauhoin tai nimilapuin, jotta jokainen löytää aina omansa. Oksan sijaan voi seurata myös kokonaista puuta. (Sunikka 2010, 14.)

Luontokonsertti

Luontokonserttimatkalle voi lähteä paikkaan, jossa kuuluu linnunlaulua tai muita luonnon ääniä, kuten tuulen huminaa. Matkalla voi etsiä lämpöisiä paikkoja, joissa istua ja kuunnella luontokonserttia. Erilaisista äänistä voi jutella, esimerkiksi mitkä ovat ihmisen tai koneen tuottamia ääniä ja mitkä luonnon ääniä. Silloin voi vertailla, kumpia on kyseisessä paikassa enemmän. Saman kuuntelutehtävän voi tehdä eri paikoissa. (Sunikka 2010, 7-8.)

Luontokonsertissa, kuten myös muissa kuunteluharjoituksissa voi apuna käyttää luontolakanaa. Lapsen voi olla vaikea keskittyä kuunteluun tai pitää silmiään kiinni, jolloin lakanan alla voi kuunteleminen olla helpompaa. Se voi olla myös hauska ja jännittävä yhteinen kokemus. Lasten kanssa voi tehdä myös itse ääniä erilaisilla luonnonesineillä, kuten keppejä

tai kiviä yhteen koputtamalla. Toisten tekemien äänien esineitä on myös hauska arvuutella. Erilaisista itsetehdyistä soittimista voi lapset muodostaa oman luonto-orkesterin. (Sunikka 2010, 7-8.)

Nuukuusviikko

Nuukuusviikolla on tavoitteena kiinnittää huomio luonnonvarojen säästeliääseen käyttöön ja vähentää jätteiden syntymistä. (Teemapäivät ja -viikot 2015.)

Vappuaskartelut

Kts. Elokuu: Askartelut

Vapuksi voidaan askarrella omat vappunaamarit tai -asut. Vappua juhlitaan 30.4.

TOUKOKUU

Kasvimaan kunnostus

Kasvimaan voi perustaa päiväkodin pihalle suoraan maahan, mutta helpommin lasten kanssa kasvimaan voi perustaa laatikkoon pihalle tai sisätilaan. Puutarhamyymälöistä voi pyytää kukkalaatikoita päiväkodin omaan käyttöön. Ruokakaupoista saa myös ilmaiseksi puisia hedelmälaatikoita, jotka sopivat myös hyvin viljelyyn, kunhan ne ensin vuoraa muovilla, esim. jätesäkillä. Laatikkoja ei kannata laittaa liian paahteiseen paikkaan, koska niitä joutuu muutenkin kastelemaan hieman useammin kuin normaalia kasvimaata. Näistä puulaatikoista saa kivoja koristeita pihalle kun ne ensin maalaa lasten kanssa. Myös muoviampäripärisä voi viljellä. Ämpärin pohjalle tulee tehdä muutamia reikiä, jotta ylimääräinen vesi pääsee valumaan sitä kautta pois. Laita pohjalle ensin 1-2 cm:n kerros soraa ns. salaojaksi. Kasvimaalla voi kasvattaa perunaa, tomaattia, paprikaa, sipulia, porkkanaa, mausteyrttejä tai vaikka kesäkukkia. (Sunikka 2010, 27.)

Muuttolintupäivät 9.-10.5. - Linturetki & lintuleikki

Muuttolintupäivillä voi käydä linturetkillä, kuunnella lintujen ääniä ja leikkiä lintuleikkejä.

- *Linturetkiä*: Keväällä lintujen määrä moninkertaistuu ja alkaa kuulua linnunlauluja. Keväällä voi tehdä lintukonserttimatkoja rauhallisiin paikkoihin. Linnunlauluja voi etukäteen kuunnella äänitteistä ja tutustua samalla kuvista linnun ulkonäköön. Lintujen ulkonäön tunnistamista voi opetella tutkimalla erilaisia tuntomerkkejä, kuten väriä ja nokan sekä pyrstön muotoa. Isompien lasten kanssa voi leikkiä arvailuleikkejä, joissa selitetään kuvasta tuntomerkkejä ja muiden tulee arvata, mikä lintu on kyseessä. Lintujen ääniä voi tunnistaa myös esimerkiksi siten, että aikuinen nostaa aina peukalon, jonkun tietyn linnunäänen kuullessaan ja lapset nostavat peukkua, kun kuulevat saman äänen. (Sunikka 2010, 8.)

- *Lintusilla leikki*: Lintusilla leikki jossa leikkijöistä valitaan ostaja ja myyjä. Loput ovat lintuja, joille jokaiselle myyjä antaa lintulajin nimen (esim. kirjosiippo, peippo, västäräkki tai kivitasku). Maahan piirretään ympyrä jonka sisällä linnut sekä myyjä ovat. Lintujen ostaja tulee ostamaan linnun ja kysyy myyjältä jotakin lintulajia, jos sen niminen lintu on piirissä, tämä lähtee juoksemaan koettaen kiertää vaikka puun ympäri ja takaisin myyjän luo. Jos ostaja saa linnun kiinni ennen kun se on päässyt takaisin piiriin saa ostaja sen omakseen. Leikkiä leikitään niin kauan kun ostaja on saanut kaikki linnut kiinni. Leikkiin voi liittää laminoituja kuvia linnuista, jotta lapset muistavat oman lintunsa paremmin. (Parikka-Nihti 2011, 94-95.)

Puiden kevät

Seurakaa puiden kehitystä keväällä. Eri puulajeja voi käydä katsomassa ja vertailla, mihin puhkeaa ensimmäisenä lehdet ja mihin kukat. Myös havupuista voi etsiä kukkia. Jos lähitöllä on karsittu puiden oksia, niin niitä voi tuoda sisään kasvattamaan lehtiä. Koivun oksista on leikattava lehden hedenorkot pois koivuallergisten takia. Oman oksan seuraaminen jatkuu.

- *Puuhippa*: Puihin voi tutustua myös puuhippa-leikin avulla. Siinä voi kertailla esimerkiksi puulajeja ja vaikeusastetta voi vaihdella leikkijöiden iän ja taitotason mukaan. Puuhipassa puut ovat turvia ja turvapuiksi voi ottaa aina yhden puulajin kerrallaan. Alkuun kannattaa valita helposti tunnistettava puu, kuten koivu. Leikkialue kannattaa rajata sopivaksi ja merkata näkyväksi vaikka repuilla tai huiveilla. (Sunikka 2010, 17.)

Valkovuokkovaellus

Keväällä voi suorittaa keväisen kävelyretken, valkovuokkovaelluksen. Silloin voi tutkia luontoa ja bongata valkovuokkoja. Lapset voivat kerätä myös omaan ryhmään kukkia koristeeksi. Pohtia voi sitä, mistä saa kerätä ja mitä ei.

Äitienpäiväaskartelut luonnonmateriaaleista

Kts. Elokuu: Askartelut

KESÄKUU

Kasvimaan kunnossapito

Kasvinmaata tulee kunnostaa lasten kanssa, sitä tulee kastella ja nyppiä rikkaruohot pois. Kasvimaan kunnossapidon voi jakaa eriryhmille eri viikoiksi niin, että jokaisella on oma

viikko milloin kasvimaata hoitaa. Kasvimaan tarkkailu on myös antoisaa, lapset näkevät miten esimerkiksi siemenestä kehittyy kasvi. Kts. Toukokuu: Kasvimaan kunnostus.

Kesäretkiä

Kesäretkillä voi tutkia lehtiä ja kukkasia tai tunnistaa eri puulajeja. Tässä on muutama esimerkki kesällä tehtävistä asioista.

- Lehti- ja kivitutkimuksia

Kesällä voi keräillä eri puiden lehtiä ja vertailla niiden eroja ja yhtäläisyyksiä. Niitä voi laittaa suuruusjärjestykseen tai lajitella eri tavoin. Loppukesällä ja syksyllä voi etsiä erisävyisiä lehtiä, kuten keltaisia, oransseja tai punaisia. Myös kiviä voi keräillä, vertailla ja lajitella. Lohjenneista kivistä on kiva tutkia erilaisia rakenteita ja kiteitä. Kivet ovat kauniita myös märkinä. Auringon paisteessa voi katsella kivien kimalluksia ja laittaa kauneimmat kivet vesimaljaan talteen. (Sunikka 2010, 17.)

- Kesäkukkia

Kesäkukista voi tehdä kauniita kukkaseppeleitä tai kimppuja. Silloin, kun heinät alkavat olla kukassa, mutta eivät vielä pölytä liikaa, voi niistä tehdä erilaisia punostöitä. Luonnonkukkia voi myös prässätä tai kuivattaa. Lapsien kanssa on kuitenkin hyvä käydä läpi, ettei mitään kasveja tulisi repiä mielin määrin, koska ovat ne kuitenkin kauneimmillaan luonnossa. (Sunikka 2010, 17.)

- Kesälätäkkö

Kevään tavoin myös kesällä voi tutkia lätäköitä. Kuivempana kesänä voi lasten kanssa rakentaa oman lätäkön esimerkiksi pikkulintujen iloksi. Ensin tulee kaivaa pieni laakea kuoppa, jonka pohjalle laitetaan muovikalvo. Muovin saa pysymään paikoillaan asettelemalla sen reunoille kiviä. Kiviä voi myös laittaa lätäkön pohjalle. Lopuksi sinne kaadetaan varovasti vettä, mutta vain vähän, että siitä jää matala lammikko. Lammikon reunoille voi laittaa rantaheinikkoa ja jos oikein lykää, saattaa varpuset tulla siihen kylpemään. (Sunikka 2010, 17.)

Kesäpäivänseisaus

Kesäpäivänseisauksen aikana on mukava tutkia kesää ja sen värejä sekä maalata tai askarrellaan esimerkiksi kesäiset auringot.

Loppukartoitus

Kts. Elokuu: Alkukartoitus

Maaailman ympäristöpäivä 5.6.

Ympäristöpäivän tavoitteena on nostaa esiin ympäristössämme tapahtuvia muutoksia, kuten ilmaston lämpeneminen ja kasvihuonepäästöt. Ympäristöpäivänä voi keskustella siitä, mitä jokainen voi tehdä oman ympäristönsä hyväksi. Voi pohtia esimerkiksi sitä, miten hyvin päiväkodissa lajitellaan jätteitä, kierrätetään tavaroita tai säästetään sähköä ja vettä. On hyvä miettiä myös sitä, miten ihmiset roskaavat ja miten sitä voisi vähentää. Mikä on oikeasti tarpeellista ja vastaavasti turhaa ja tuhlausta? (Suomen YK-liitto 2013.)

HEINÄKUU

Luonnossa liikkumista

Kesällä voidaan lähteä metsäretkille ja leikkiä erilaisia leikkejä metsissä ja harjoittaa tasapainoa erilaisissa maastoissa. Voi käydä luontopoluilla ja eväretkillä. Metsässä voi leikkiä monia erilaisia leikkejä eikä leluja tarvita, koska luonnosta löytyy kaikki tarvittava.

Vuosikellon lähteet:

Askarteluohje linnunpönttö. 2013. Hepokatti.fi. Viitattu 13.1.2016. <http://www.hepokatti.fi/askarteluohje-linnunpontto>

Earth hour. 2015. WWF. Viitattu 13.1.2016. <http://www.earthhour.fi/>

Luomi, A., Paananen, J., Viberg, K. & Virta, L. 2011. Keke päiväkodissa. Kestävän kehityksen opas.

Matokompostori. Kierrätyskeskus. Viitattu 13.1.2016. <http://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulutus/ekovinkit/matokompostori>

Motiva Oy. 2015. Energiansäästöviikko Järvikodon päiväkodissa. Viitattu 13.1.2016. http://www.motiva.fi/julkinen_sektori/koulut_ ja_ oppilaitokset/kaytannon_opetusesimerkkeja/energiasaastoviikko_jarvikodon_paivakodissa

Parikka-Nihti, M. 2011. Pieniä puroja - kasvua kohti kestävää kehitystä. Helsinki: Lasten keskus.

Sarvi, T., Korpunen, A., Liski, M. & Wallén, T. Pieni YK-kirja. Suomen YK-liitto. Viitattu 22.2.2016. http://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/pieni_yk-kirja.pdf

Sunikka, J. (toim.) 2010. Kiuru ja koppakuoriainen - Päivähoidon ja alkuopetuksen ympäristökasvatusideoita. Vantaan kaupunki.

Suomen YK-liitto. 2013. 5.6. Maailman ympäristöpäivä. Viitattu 13.1.2016. <http://www.ykliitto.fi/node/1680>

Taikavasus. 2014. Taikalampun varhaiskasvatussuunnitelma. Jyväskylä. Viitattu 13.1.2016. http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/66966_taikavasus_2014.pdf

Teemapäivät ja -viikot. 2015. Pori. Viitattu 13.1.2016. <https://www.pori.fi/ymparistovirasto/ymparistokasvatus/RONfML5s7.html>

Vahvike. 2015. Syksy. Vanhustyön keskusliitto. Viitattu 13.1.2016. <http://www.vahvike.fi/fi/syksy>

Vihreä lippu-päivä. 2012. Suomen ympäristökasvatuksen Seura ry. Viitattu 13.1.2016. <http://www.vihrealippu.fi/ajankohtaista/vihreae-lippu/142-vl-paiva>

Ympäristökasvatus. Varhaiskasvatus. Helsingin yliopisto. Viitattu 19.5.2015. <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus/missa-ymparistokasvatusta-toteutetaan/oppilaitokset/varhaiskasvatus/>

Liite 2: Tiedote ja kysely vanhemmille

Tiedote ja kysely vanhemmille
30.08.2015

Hei! Olemme tekemässä toiminnallista opinnäytetyötä yhteistyössä Seutulan päiväkodin kanssa liittyen ympäristökasvatukseen. Pyytäisimme nyt teiltä lupaa lapsenne osallistumisesta toimintaamme. Ohjaamme muutaman tuokion lokakuun aikana ja pyydämme siitä lopuksi lapsilta palautetta.

Lapseni _____ saa / ei saa osallistua toimintaan.

Saako lastanne valokuvata? Kyllä Ei

Saako lapsenne tuotoksia kuvata? Kyllä Ei

Saako lapsenne mielipiteitä ja kommentteja käyttää opinnäytetyössä? Kyllä Ei

Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa ympäristökasvatuksen pedagoginen vuosikello, jota päiväkotit voi hyödyntää toiminnan suunnittelussaan. Opinnäytetyömme on julkinen työ ja se julkaistaan Theseus-tietokannassa. Opinnäytetyössämme ei julkaista lasten nimiä tai muita tietoja.

Vanhemman allekirjoitus ja nimenselvennys:

Olisiko teillä toiveita siitä, mitä haluaisitte meidän käsittelevän tuokioissamme koskien ympäristökasvatusta ja luonnon hyödyntämistä? Onko lapsellanne toiveita aiheeseen liittyen?

Miten ympäristöasiat näkyvät arjessanne?

Kiitos vastauksistanne!

Palautattehan tämän kyselyn Seutulan päiväkodille viimeistään 16.9.2015.

Ystävällisin terveisin,

Johanna Ahola ja Rosa Riihinen

sosionomiopiskelijat Laurea Tikkurilasta

Liite 3: Kysely vuosikellon toimivuudesta

Kysely vuosikellon toimivuudesta Seutulan päiväkodissa

Kevät 2016

Työtehtäväsi päiväkodissa: _____

Hei! Jätimme syksyllä 2015 käyttöönnne kehittelemämme ympäristökasvatuksen vuosikellon. Haluaisimme nyt kysyä aiheesta muutaman kysymyksen. Kiitos ajastanne!

Oletteko ottaneet vuosikellon käyttöön toimintanne suunnittelussa?

Miten vuosikello on toiminut?

Onko vuosikellosta ollut teille hyötyä?

Kehitysideoita vuosikellolle?

Muuta?

Ystävällisin terveisin,

Johanna Ahola & Rosa Riihinen

Liite 4: YK-viikon ohjeistus

YK-viikko

Tavoitteena avata lapsille maailman monikulttuurisuutta eli sitä miten paljon maailmassa on erilaisia maita, tapoja, ihmisiä, luontoa ja ruokia. Mutta kuinka kaikki ovat samanarvoisia.

Slogaanina viikolle toimii: Kaikki erilaisia - kaikki samanarvoisia.

Maanantai

Tulemme lasten kanssa aloittamaan viikon tutustumalla viiteen eri maahan Matkustan ympäri maailmaa-kappaleen avulla. Näytämme lapsille hieman kuvia maista, sekä kuuntelemme minkä kuuoloista kieltä maissa puhutaan. Keskustelemme siitä miltä tuntuu kun ei ymmärrä muiden maiden puhetta. Tutustutaan myös vähän karttapalloon kappaleen maiden avulla. Maanantaina herätellään lapsille ajatusta siitä, kuinka maailmassa on monia maita ja kieliä. Jätämme teille Matkustan ympäri maailmaa-kappaleen cd:llä, jota voisitte muutaman kerran kuunnella, jotta voimme sen sitten perjantaina laulaa yhdessä. Tässä muutama vinkki, joita voisitte tehdä tiistaina, keskiviikkona ja torstaina aiheeseen liittyen ja tulemme sitten perjantaina lopettamaan YK-viikon.

Tiistai

Tiistain aiheena on tutustua eri maanosiin (Eurooppa, Aasia, Afrikka, Pohjois-Amerikka, Etelä-Amerikka, Australia).

Voisitte etsiä tableteilla tai tietokoneella kuvia eri maanosista ja käydä niitä lasten kanssa yhdessä läpi. Kuvissa olisi hyvä esiintyä luontoa, maalle tyypillisiä ruokia sekä ihmisiä. Keskustelkaa lasten kanssa siitä mitä eroja he huomaavat. Suomen luontoakin on hyvä käydä läpi.

Mitä kaikkea täältä löytyy? Kuvia löytyy hyvin esimerkiksi googlen kuvapalvelusta.

Eri maan osat voi etsiä myös karttapallost. Kun lapset ensin ovat nähneet kuvista, minkä näköistä on esimerkiksi Afrikassa, osaavat he paremmin paikantaa sen kartalta.

Voitte myös keskustella lasten kanssa maanantain kerrasta ja opetella Matkustan ympäri maailmaa-kappaletta.

Keskiviikko

Keskiviikon aiheena on tutustua lisää maailman karttaan. Kartat voivat olla päiväkotikäisille vaikea asia käsittää, mutta moni saattaa olla innostunut niistä. Kartalta voi etsiä missä lapset ovat matkustaneet tai mitä maita he tietävät. Minkälaisia kokemuksia on ollut? Onko joku lapsi tai sukulainen kotoisin jostain muusta maasta? Jos on, niin onko niissä jotain erilaisia tapoja kuin suomessa?

Karttapallosta voi hahmottaa esimerkiksi vesi- ja maa-alueita, ja miettiä missä on kylmää ja missä lämmintä jne. Tietävätkö lapset mitä eläimiä on Afrikassa? Entä muualla maailmassa? Tarkoituksena ei ole käydä kaikkia maita läpi, vaan vähän raottaa lapsille sitä miten paljon eri maita on ja nostaa esiin joitain erilaisia. Lapset saavat käsityksen siitä, että me emme ole yksin täällä. Perjantaina jatkamme tätä aihetta, joten ei tarvitse kovin laajasti käydä mitään maata läpi.

Jos aikaa jää, niin lopuksi lapset voisivat piirtää sen mitä jäi mieleen tiistain ja keskiviikon pohjalta jostain maasta tai maanosasta. Perjantaina meillä olisi pieni taidenäyttely, jossa lapset saavat kertoa piirustustensa avulla oppimastaan.

Torstai

Torstain aiheena on kurkistaa vähän siihen mitä YK tarkoittaa ja mitä se meille mahdollistaa. Sen kautta voi keskustella taas erilaisuudesta ja toisten auttamisesta. Voitte lukea Pikku YK-kirjaa ja keskustella aiheesta. Kirjan lopussa on hyviä kysymyksiä keskustelun pohjaksi. Tästä löytyy Pikku YK-kirjan nettiversio: http://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/pieni_yk-kirja.pdf

Erilaisuutta voi lähestyä monilla tavoilla. Kaikki olemme erilaisia! Voidaan ryhmittäytyä eri perustein: kaikki joilla on punaiset sukat, kaikki joilla on pitkät hiukset, kaikki joilla on pikkuveli jne. Voidaan asettua pituusjonoon, jolloin huomaamme, että kaikki olemme eripituisia. Kaikille voi myös antaa erilaisen tehtävän: vaaleatukkaiset konttaa, tummatukkaiset kierii, kaikki joilla on nenä laittaa nenän vasten lattiaa, pojat menevät ovelle ja tytöt istuu tuoleille jne.

Tässä siis korostetaan sitä, että ryhmässä kaikilla lapsilla on monta yhtäläisyyttä ja monta eroa. Ideoi itse lisää tehtäviä ryhmäsi taitotason mukaan! On tärkeää korostaa, että me KAIKKI olemme erilaisia!

Lopuksi voi esimerkiksi tehdä piirustuksen, johon yritetään piirtää kaksi ihan samanlaista ihmistä ja pohtia sitten tuliko niistä ihan samanlaisia keskenään? On tärkeää korostaa, ettei kahta täysin samanlaista ihmistä olekaan! Edes kahden samanlaisen ihmisen piirtäminen ei ole mahdollista!

Koko viikon ajan voitte lukea eri maiden satuja. Jätämme teille muutaman kirjan ja tässä myös pari netistä löytyvää satua, joita voi lukea tabletista:

- http://www.maaailmankoulu.fi/sites/default/files/mathias_amadou_comic_fi.pdf -> kiva satu vähän erilaisesta elämästä ja koulupäivästä. Voidaan lukea tabletilla vaikka lepohetkenä. Sopivaa ajateltavaa.

- <http://globalikoulu.plan.fi/opettajille/Download.ashx?id=2644&type=1> -> Tarina intialaisen tytön, Ashwinin, päivästä, jossa seurataan mm. hänen aamutoimia, koulumatkaa sekä koulupäivää. Halutessasi voit ladata tarinan kuvitukseksi kuvia Intiasta seuraavasta tiedostosta.

- <http://globalikoulu.plan.fi/opettajille/Download.ashx?id=2667&type=1> -> Edellisen tarinan kuvat.

- <http://ohjelma.partio.fi/index.php?title=Iltatarinat> -> Koulupäivä tarina Länsi-Afrikassa sijaitseva Guineasta.

Perjantai

Tulemme viettämään YK-viikon lopetusta lauluhetken ja näyttelyn parissa. Tutustutaan maanosiin vielä tarkemmin. Valitsemme jotkut tietyt maat eri maanosista, joita käymme lasten kanssa läpi erilaisten esineiden ja kuvien avulla. Pidämme pienen taidenäyttelyn jossa lapset saavat piirustuksiansa avulla kertoa mitä ovat oppineet. Laulutuokiossa lapset saavat laulaa opetellun matkustan ympäri maailmaa laulun meille tai meidän kanssa.

Liite 5: Tutkimuslupa

Vantaa

Viranhaltijapäätös § 29/2015 sivu 1 (2)

24.06.2015

VD/5525/13.00.00/2015

Sivistystoimi /
Kehittämispäällikkö Laine Raija

Tutkimusluvan myöntäminen/Seutulan päiväkodin ympäristökasvatuksen kehittäminen

Tikkurilan Laurea -ammattikorkeakoulun opiskelijat Johanna Ahola ja Rosa Riihinen ja hakevat tutkimuslupaa opinnäytetyön tekemistä varten. Opinnäytetyön aiheena on ”Seutulan päiväkodin ympäristökasvatuksen kehittäminen”.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Seutulan päiväkodin ympäristö- ja taidekasvatusta. Seutulan päiväkotiki sijaitsee metsän ja muun luonnon läheisyydessä, joten henkilökunta toivoo, että tutkijat kehittäisivät heille keinoja hyödyntää luontoa kasvatuksessa. Henkilökunnan toiveena on, että tutkijat suunnittelisivat Seutulan päiväkodin ympäristökasvatuksen vuosikellon.

Tarkoituksena on tehdä toiminnallinen opinnäytetyö, joka toteutetaan yhteistyössä päiväkodin henkilöstön kanssa. Tutkimukseen kuuluu myös kysely lasten vanhemmille. Kun vuosikello on suunniteltu, se esitetään päiväkodin kehittämispäivässä 2015. Tämän jälkeen kokeillaan tehtäviä yhdessä lasten kanssa ja pyydetään palaute lapsilta ja henkilökunnalta. Tavoitteena on luoda lapsille mielekkäitä tapoja oppia ympäristöstä ja luonnosta. Havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla lapsi oppii luonnon ilmiöistä ja luonnontieteelliselle orientaatiolle on ominaista kokeellisin menetelmän käyttö.

Tutkijalle ei luovuteta salassa pidettäviä asiakirjoja ja tutkija on lain mukaan salassapitovelvollinen tutkimuksessa tietoon saamiensa yksilöä ja perhettä koskevien asioiden suhteen sekä hänen tulee huolehtia siitä, että yksittäistä henkilöä tai perhettä ei tutkimuksessa voida yksilöidä. Tutkimuksessa kerättyä tietoa saa käyttää vain tutkimustarkoituksiin. Mikäli tutkimus kohdistuu lapseen, edellytetään huoltajien suostumista tutkimukseen osallistumiseen.

Päätös:

Päätän,

- 1) myöntää tutkimusluvan Johanna Aholan ja Rosa Riihisen opinnäytetyölle, jonka aiheena on ”Seutulan päiväkodin ympäristökasvatuksen kehittäminen” ja
- 2) että tutkijoiden tulee toimittaa yksi kappale tutkimuksesta sivistystoimeen pdf- muodossa osoitteeseen: kirjaamo(at)vantaa.fi

Päiväys Vantaa 24.06.2015
Allekirjoitus Laine Raija
Nimen selvennys Kehittämispäällikkö
Virka-asema

Täytäntöönpano: - Johanna Ahola
- Rosa Riihinen
Tiedoksi: - Lena Karlsson
- Soile Granholm

Tämä päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika: 1.7.2015, klo 8:15-16:00

Paikka: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)